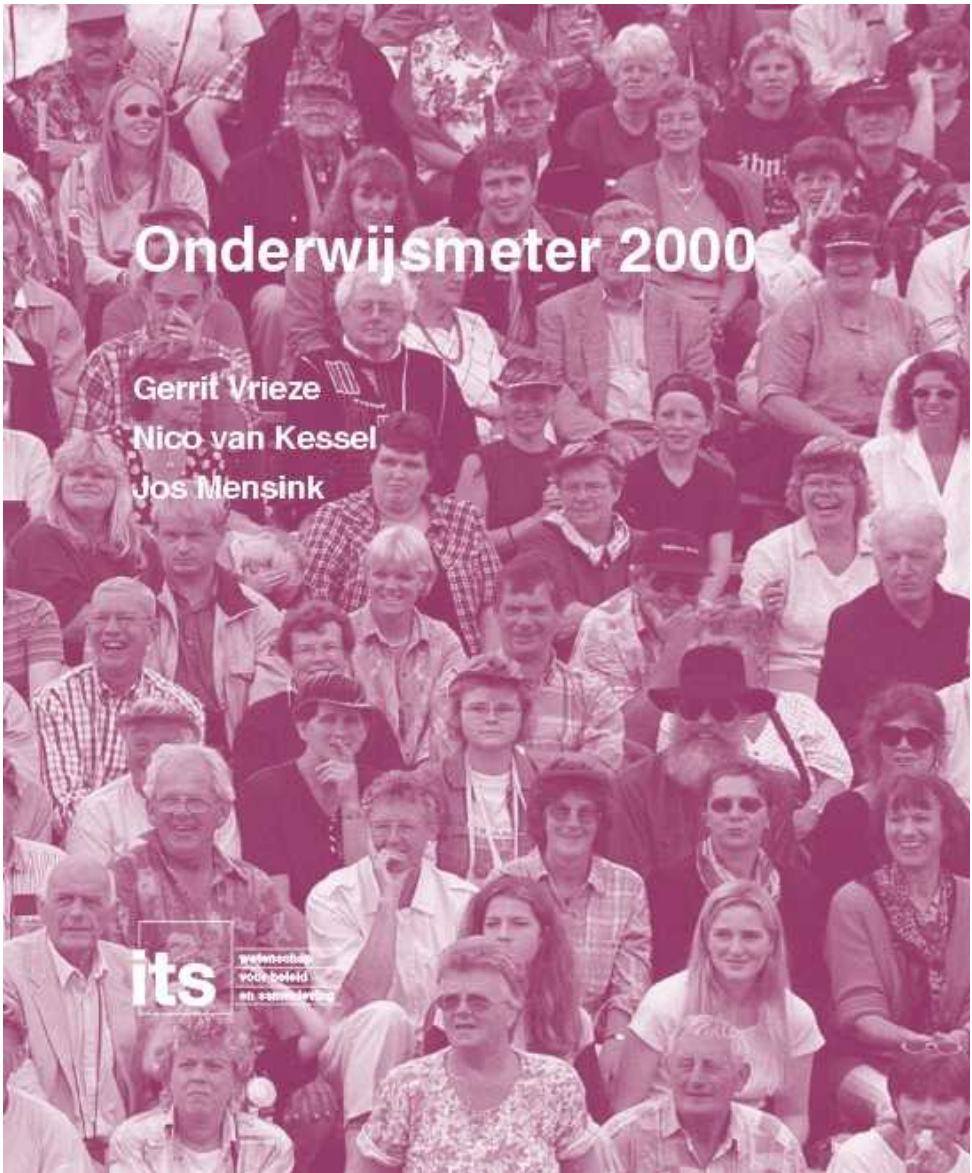

Onderwijsmeter 2000

Gerrit Vrieze

Nico van Kessel

Jos Mensink

its

wetenschap
voetbalveld
en samenleving

ONDERWIJSMETER 2000

Onderwijsmeter 2000

Gerrit Vrieze
Nico van Kessel
Jos Mensink

ITS - Nijmegen

De particuliere prijs van deze uitgave is f 25,00.
Deze uitgave is te bestellen bij het ITS, 024 - 365 35 00.

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK DEN HAAG

Vrieze, G.

Onderwijsmeter 2000. / G. Vrieze, N. v. Kessel & J. Mensink - Nijmegen: ITS
ISBN 90 - 5554 - 154 - 0
NUGI 722

© 2000 ITS, Stichting Katholieke Universiteit te Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het ITS van de Stichting Katholieke Universiteit te Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Voorwoord

Met de Onderwijsmeter wordt in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen de mening over het onderwijs van en de Nederlandse bevolking en ouders met kinderen in het basis- en voortgezet onderwijs periodiek gepeild. Voor het eerst in 1999; het voorliggende rapport is een verslag van de meting in 2000.

De Onderwijsmeter wordt om drie redenen uitgevoerd:

- . ze levert systematisch verzamelde kennis die bij de vaststelling van het onderwijsbeleid een belangrijke rol kan vervullen
- . ze levert inzicht in mogelijke trends en ontwikkelingen in opinies
- . ze bevordert de kwaliteit van het maatschappelijke en politieke debat over het onderwijs door het leveren van feitelijke gegevens.

De Onderwijsmeter 1999 heeft in een duidelijke behoefte voorzien. Wij hopen dat dit ook met de Onderwijsmeter 2000 het geval zal zijn.

De Onderwijsmeter 2000 is uitgevoerd binnen het ITS-thema Organisatie van het Onderwijs. Het team bestaat uit Gerrit Vrieze, Nico van Kessel en Jos Mensink. Voorts zijn belangrijke bijdragen geleverd door Corine Tiebosch, Mark Vollaard, Cindy Top en Ron Engelen. De tekstverwerking en de lay-out is verzorgd door Rian van Leeuwen, Marijke Linssen en Yvonne Meeuwsen.

Vanuit OCenW is de meting op constructieve wijze begeleid door Will Tiemeijer.

Het team dankt alle bevroagden voor hun bereidwillige medewerking.

Nico van Kessel
themamanager

Inhoud

Voorwoord	v
1 Samenvatting en conclusies	1
2 Belang dat de ‘gemiddelde’ Nederlander aan onderwijs hecht	5
2.1 Financieel belang	6
2.2 Informatiebehoefte	7
2.3 Onderwijs als verdeler van maatschappelijke kansen	8
3 Verdeling van gelden over beleidsterreinen	11
4 Wat men belangrijk vindt dat kinderen leren op school	13
4.1 Is men op de hoogte van wat kinderen leren?	13
4.2 Waaraan moet in het onderwijs meer aandacht worden besteed?	14
5 Belangrijke aspecten voor ouders	21
5.1 Tevredenheid over diverse aspecten	21
5.2 Aandacht de laatste jaren ‘in het algemeen’ toegenomen, afgenomen of gelijk gebleven	23
6 Rapportcijfers	25
7 Zorgpunten	27
7.1 Grootste zorgpunt in het onderwijs	27
7.2 Zorgen van ouders ten aanzien van het onderwijs	29
8 Waardering voor beroep van leraar	33
8.1 Waardering voor het leraarsberoep	33
8.2 Beroep aanraden	34
8.3 Overwegen zelf leraar te worden	35
8.4 Schatten van het salaris van de leraar	37
9 Omvang scholen	41
9.1 Wat is beter: grote of kleine scholen?	41
9.2 Aantal leerlingen op school	42

10 Studiehuis	45
10.1 Bekendheid met Studiehuis	45
10.2 Eerste associatie	45
10.3 Associatie met woordparen	46
11 ‘Witte’ en ‘zwarte’ scholen	49
11.1 Beter: ‘zwart’ of ‘wit’	49
11.2 Beter op ‘witte’ of op ‘zwarte’ scholen	50
11.3 Percentage allochtonen op school	51

1 Samenvatting en conclusies

Met de Onderwijsmeter is in 2000 voor de tweede keer de mening over het onderwijs van de Nederlandse bevolking en ouders met kinderen in het basis- en voortgezet onderwijs gepeild. Er kunnen nu ook ontwikkelingen en tendensen worden gesignaleerd. Hechten Nederlanders nu meer belang aan onderwijs dan vorig jaar? Zijn er verschuivingen in onderwerpen waaraan meer of minder aandacht moet worden besteed op school? Zijn de rapportcijfers voor de kwaliteit van het onderwijs lager of hoger? Zien we verschillen in zorgpunten? Neemt de waardering voor het leraarsberoep toe of af?

Ook aan ouders met kinderen in het basis- en voortgezet onderwijs zijn vragen gesteld. Voor een deel overlappen de vragen met die aan de gemiddelde Nederlander en dan zijn vergelijkingen mogelijk. Zoals bijvoorbeeld: is men op de hoogte van wat kinderen leren? rapportcijfers, grootste zorgpunt e.d. Voor een ander deel hebben ouders specifieke vragen beantwoord over de school van hun kinderen. Hoe beoordelen ouders de kwaliteit van scholen van hun kinderen? Zijn ze tevreden met de school van hun kinderen? Waarmee associëren ze het Studiehuis? Hoe denken ze over 'zwarte' en 'witte' scholen?

Opzet Onderwijsmeter

Voor de Onderwijsmeter 2000 zijn in totaal 1640 mensen van 18 jaar en ouder, waarvan 830 Nederlanders, 407 ouders met kinderen in het basisonderwijs en 403 ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs, bevraagd in de periode van 16 mei tot en met 21 juni 2000. De 830 Nederlanders zijn een representatieve steekproef naar geslacht, leeftijd en huishoudsamenstelling uit de Nederlandse bevolking. Twintig procent hiervan (167) heeft schoolgaande kinderen.

De 810 ouders zijn representatief voor Nederlanders met kinderen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs.

Dit rapport bevat de resultaten van de tweede meting. Nieuw zijn vragen over de verdeling van geld over beleidsonderwerpen, over het Studiehuis en over witte en zwarte scholen. De vragen over de betrokkenheid van ouders bij het onderwijs en het beoordelen van kleine en grote scholen zijn vervallen. Verder zijn op details kleine verbeteringen aangebracht in de vraagformulering.

Nieuw is ook dat de groep ouders uit de gemiddelde Nederlanders, wanneer relevant, vergeleken zullen worden met de Nederlanders zonder kinderen in basisonderwijs of voortgezet onderwijs. De groep Nederlanders met kinderen in het basisonderwijs en/of het voortgezet onderwijs komt statistisch overeen met de steekproef ouders.

1. Nederlanders hechten nog steeds veel belang aan onderwijs.

De bereidheid om in het onderwijs te investeren is groot. Ruim driekwart van de Nederlanders vindt beter onderwijs belangrijker dan belastingverlaging. Dit percentage is vrijwel even hoog als in 1999. Bovendien is ruim de helft van de Nederlanders bereid zelf meer belasting te betalen voor verbetering van het onderwijs. Dit percentage is wel lager dan vorig jaar. Vermoedelijk zijn de vele belastingmeevallers van de afgelopen tijd oorzaak van deze daling. Vergeleken met andere beleidsterreinen (veiligheid/criminaliteitsbestrijding, milieu, filebestrijding en gezondheidszorg) vinden Nederlanders onderwijs een zeer belangrijk onderwerp. Alleen gezondheidszorg krijgt een nog hogere financiële prioriteit.

2. Onbestemde onveiligheidsgevoelens lijken minder grote rol te spelen.

Vergeleken met vorig jaar maken de respondenten zich gemiddeld genomen wat minder zorgen over sociaal-emotionele punten (gedragsproblemen, veiligheid, rust en orde). In 1999 waren 'gedragsproblemen' nog het grootste zorgpunt. Gevraagd naar de onderwerpen waaraan de school meer aandacht zou moeten besteden, noemen de ondervraagden ook iets minder vaak sociale vaardigheden. Daarentegen maakt men zich gemiddeld genomen wat meer zorgen over concrete punten, zoals het lerarentekort, toezicht, schoonmaak, voorzieningen in het basisonderwijs en de vernieuwingen in het voortgezet onderwijs.

Deze verschuiving in zorgpunten kan te maken hebben met verschuivingen in de media-aandacht. In het voorjaar van 1999 speelden duidelijk een aantal zaken van zinloos geweld die in de publieke opinie grote aandacht kregen, en werd het onderwijs opgeschrikt door een aantal zaken van seksueel misbruik van leerlingen. De publiciteit over 'zinloos geweld' lijkt echter over zijn hoogtepunt heen.

3. De waardering voor het onderwijs is onverminderd hoog

De waardering voor het onderwijs van ouders met schoolgaande kinderen is hoog. In het basisonderwijs lijkt de tevredenheid van ouders in vergelijking tot 1999 nog iets toegenomen. De tevredenheid met de rust en orde, de gemotiveerdheid van leraren en het toezicht op school zijn duidelijk omhoog gegaan. Bovendien is het percentage ondervraagde ouders dat vindt dat de situatie in het basisonderwijs de laatste jaren is verbeterd, licht toegenomen.

De ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs zijn gemiddeld even tevreden als vorig jaar. De rust en orde, toezicht buiten de school gaan vooruit, persoonlijke aandacht en onderhoud gaan iets achteruit. Wel heeft men iets sterker de indruk dan in 1999 dat de situatie op het gebied van de kwaliteitsaspecten de laatste jaren is verbeterd.

4. Rapportcijfers stabiel

De rapportcijfers die de respondenten geven aan het onderwijs in het algemeen, hun eigen school en de leraren, geven over het algemeen een licht stijgende tendens te zien, maar deze stijging is nergens significant.

5. Grote en kleine scholen, 'zwarte' en 'witte' scholen

Het aantal mensen dat denkt dat kleine scholen beter zijn dan grote, neemt licht af ten gunste van de mensen die denken dat schoolgrootte niets uitmaakt. Ook wordt de omvang van de school minder vaak als zorgpunt genoemd.

Ruim een derde van de mensen denkt dat 'witte' scholen over het algemeen beter zijn dan 'zwarte', de meeste denken dat het niet uitmaakt, en bijna niemand dat 'zwarte' scholen beter zijn dan 'witte'. Het grootste verschil verwacht men bij de resultaten van leerlingen; bijna tweederde van de ondervraagden denkt dat die op 'witte' scholen beter zijn. Daarentegen denkt slechts 11 procent van de ouders dat het met de klassengrootte beter is gesteld op 'zwarte' scholen dan op 'witte'.

6. Leraarsberoep

De waardering voor het leraarsberoep is onverminderd hoog gebleven. Ook denken respondenten nog even sterk als vorig jaar dat andere Nederlanders minder waardering hebben voor leraren dan zichzelf. Het percentage ondervraagden dat zijn buurjongen/meisje desgevraagd zou aanraden leraar te worden, is licht toegenomen. Daarentegen is de bereidheid om zélf leraar te worden iets kleiner geworden. Hiervoor worden vooral redenen aangevoerd die samenhangen met het lastiger worden van kinderen en de te verwachten ordeproblemen.

(Veronderstelde) lage salarissen en (veronderstelde) gebrekkige arbeidsomstandigheden lijken een relatief geringe rol te spelen bij de beslissing geen leraar te worden. Gemiddeld genomen schat men de salarissen van leraren iets te laag in, vooral dat van leraren in het voorgezet onderwijs.

7. Media als onruststoker?

De media wordt vaak verweten vooral aandacht te hebben voor slecht nieuws en alles wat er mis gaat. Het beeld van onderwijs in de media is dat van uitgebluste leraren, overbelaste managers, laag presterende leerlingen en naar de rechter stappende ouders.

Uit de Onderwijsmeter blijkt echter niet dat een hoge mediaconsumptie altijd leidt tot een negatiever oordeel over het onderwijs. Bij de doorsnee Nederlander blijkt juist dat hoe hoger hun mediaconsumptie is, hoe positiever zij over het onderwijs oordelen.

Weliswaar vinden we nergens significante verschillen, maar de samenhangen zijn wel in dezelfde richting. Bij de ouders zien we wél het verwachte effect: hoe hoger de mediaconsumptie, hoe kritischer men oordeelt over het onderwijs.

De media lijken dus een nuancerend effect te hebben. Over het algemeen oordelen Nederlanders relatief negatief over het onderwijs en ouders relatief positief. Echter, naarmate hun mediaconsumptie toeneemt, groeien ze in oordeel naar elkaar toe; de Nederlanders worden wat positiever, de ouders wat negatiever.

2 Belang dat de ‘gemiddelde’ Nederlander aan onderwijs hecht

De Nederlanders blijven veel belang hechten aan onderwijs. Ruim driekwart vindt verbetering van het onderwijs belangrijker dan belastingverlaging. De bereidheid om méér belasting te betalen voor verbetering van het onderwijs is weliswaar afgenomen, maar in een tijd dat de belastingmeevallers niet van de lucht zijn, lijkt een bereidheid van meer dan vijftig procent toch hoog. Onder ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs is de bereidheid om meer belasting te betalen voor verbetering van het onderwijs het laagst.

Nederlanders die veel belang aan onderwijs hechten, zijn ook vaker tevreden over de gang van zaken op school.

Om te bepalen welk belang de Nederlander aan onderwijs hecht, hebben we aan de helft van de ondervraagde Nederlanders dezelfde zes items als vorig jaar voorgelegd. Aan de andere helft hebben we gevraagd om 10 miljard gulden over een vijftal beleidsonderwerpen te verdelen. Door deze vraag toe te voegen krijgen we meer informatie over het relatieve belang van onderwijs ten opzichte van andere beleidsterreinen. Voorts zijn we nagegaan in hoeverre de ouders onder de ‘gemiddelde’ Nederlanders verschillen van de Nederlanders zonder kinderen in basisonderwijs of voortgezet onderwijs.

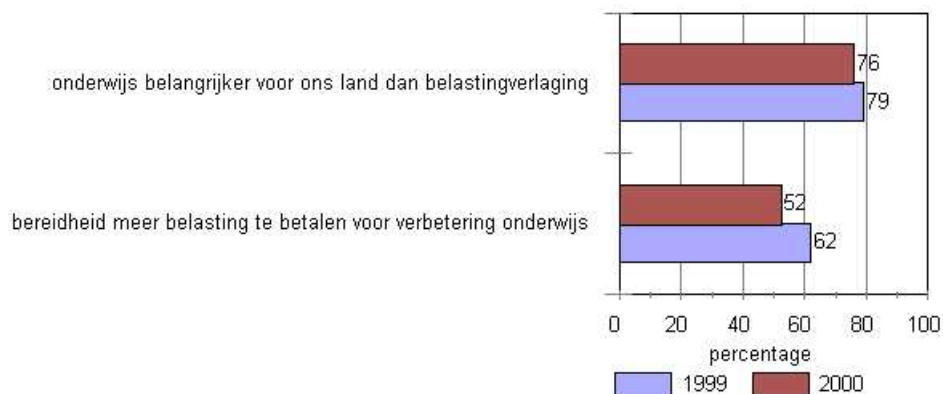
Eerst besteden we aandacht aan de meningsitems waarvan de resultaten met die van vorig jaar kunnen worden vergeleken. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de verdelingsvraag.

2.1 Financieel belang

Het percentage Nederlanders dat beter onderwijs belangrijker vindt dan belastingverlaging is ten opzichte van het voorgaande jaar 1999 nagenoeg gelijk gebleven (van 79 naar 76%).

De bereidheid om meer belasting te betalen voor de verbetering van het onderwijs is afgenomen van 62 naar 52 procent. De afname is begrijpelijk omdat in een tijd dat de vermoedelijke meevallers niet meer zijn bij te houden, de bereidheid om zelf meer te betalen voor onderwijs makkelijk kan afnemen. Toch is nog steeds meer dan de helft van de Nederlanders bereid meer belasting te betalen voor verbetering van het onderwijs. Tegen de verwachting in heeft het huishoudinkomen geen invloed op de bereidheid om meer te betalen. Men zou verwachten dat mensen met relatief lage inkomens hiertoe minder bereid zouden zijn.

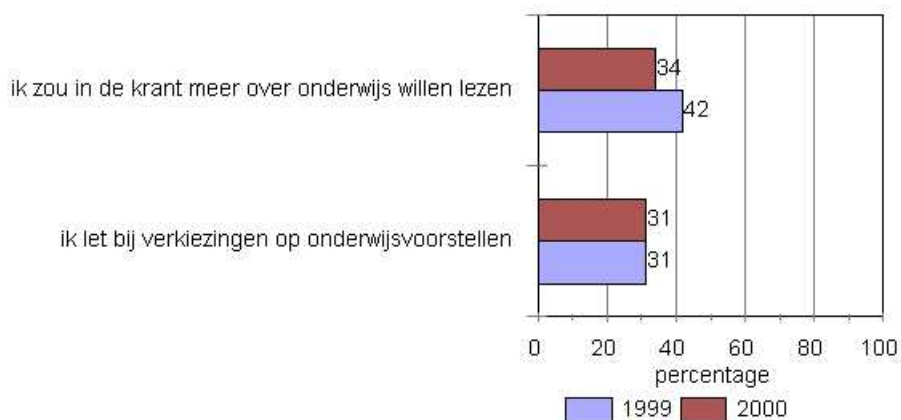
Figuur 2.1 - Percentage Nederlanders dat het (helemaal) eens is met de stellingen over financieel belang van het onderwijs

2.2 Informatiebehoefte

De informatiebehoefte is een indicator voor het belang dat men aan onderwijs hecht. In vergelijking tot het voorgaande jaar is de informatiebehoefte gelijk gebleven. Het percentage Nederlanders dat bij verkiezingen in de partijprogramma's kijkt welke partij de beste voorstellen voor onderwijs heeft is gelijk gebleven (31%). Noch vorig jaar, noch dit jaar zijn er overigens verkiezingen geweest die de uitkomst kunnen beïnvloeden. Het percentage Nederlanders dat in de krant meer over onderwijs zou willen lezen, is echter afgenomen van 42 naar 34 procent. Deze nogal omvangrijke afname is moeilijk te interpreteren. Dit zou er op kunnen duiden dat men minder belang hecht aan onderwijs dan het vorig jaar. Maar het kan ook zijn dat er meer aandacht voor onderwijs is geweest in de kranten, waardoor de behoefte om nog meer te willen lezen over onderwijs kleiner is geworden. Een echte verklaring voor deze terugloop hebben we nog niet kunnen vinden.

Figuur 2.2 - Percentage Nederlanders dat het (helemaal) eens is met de stellingen over informatiebehoeften

2.3 Onderwijs als verdeler van maatschappelijke kansen

In de moderne westerse samenleving wordt onderwijs van groot belang geacht voor iemands maatschappelijke positie. Diploma's zijn van belang om jongeren een goede kans op de arbeidsmarkt te bieden. In het onderwijsbeleid wordt veel aandacht besteed aan de bestrijding van voortijdige schooluitval. Heeft onderwijs een sleutelfunctie in de verdeling van maatschappelijke kansen of kun je het ook ver schoppen zonder diploma's?

Het belang dat aan onderwijs wordt gehecht als verdeler van maatschappelijke kansen is stabiel gebleven. Het percentage Nederlanders dat vindt dat hun kinderen meer onderwijs moeten krijgen dan zijzelf hebben gehad is stabiel gebleven (van 53 naar 56 procent (n.s.)). Sommigen zullen denken dat het percentage laag is. Iedereen wil toch dat de eigen kinderen nog betere kansen krijgen. Vooral Nederlanders met een opleiding in het hoger onderwijs zijn het hiermee niet eens. Zij vinden het niet nodig dat hun kinderen nóg meer onderwijs moeten krijgen. Ruim de helft van de Nederlanders vindt dat je diploma's moet hebben om het ver te kunnen brengen in de maatschappij (53 respectievelijk 52 procent in 2000).

Figuur 2.3 - Percentage Nederlanders dat het (helemaal) eens is met de stellingen over onderwijs als verdeler van maatschappelijke kansen

Wie hecht veel belang aan onderwijs?

In hoeverre verschillen Nederlanders die veel belang aan onderwijs hechten en diegenen die minder belang aan onderwijs hechten van elkaar? Over de zes items is een driedeling gemaakt met een groep mensen die veel belang hechten aan onderwijs (n=134), een groep rond het gemiddelde (n=152) en een groep die weinig belang aan onderwijs hecht (n=118). We hebben geanalyseerd naar de belangrijkste blokken: op de hoogte zijn van wat kinderen leren, rapportcijfers, waardering voor leraren, mediaconsumptie en achtergrondgegevens. Veel mensen die belang aan onderwijs hechten, zijn ook positiever over de gang van zaken. Over een paar zaken is men minder tevreden: men wil meer aandacht voor waarden en normen, voor orde, netheid en discipline (VO) en voor zelf dingen leren opzoeken (VO).

Mensen die veel belang aan onderwijs hechten:	weinig (n=118)	veel (n=134)
* willen meer aandacht voor waarden en normen	75%	88%
* willen meer aandacht voor orde, netheid en discipline (VO)	65%	75%
* zelf leren opzoeken (VO)	39%	65%
* schatten het percentage lastige kinderen lager in (BaO)	27%	19%
* geven de leraar een hoger rapportcijfer (n.s.)	6.7	6.9
* hebben een hogere waardering voor de leraar (veel)	29%	58%
* leest geregeld over onderwijs	53%	78%

De verschillen zijn significant, tenzij anders vermeld (n.s. = niet significant)

Versillen de Nederlanders met kinderen van de Nederlanders zonder kinderen?

In de onderzochte groep heeft één op de vijf Nederlanders kinderen in basisonderwijs of voortgezet onderwijs (167) en de anderen (663) hebben geen kinderen in basis of voortgezet onderwijs. Dit biedt de mogelijkheid na te gaan in hoeverre Nederlanders met kinderen verschillen van Nederlanders zonder schoolgaande kinderen. Hechten ze meer belang aan onderwijs? Willen ze meer aan onderwijs besteden? Uit de analyse blijkt dat er geen statistisch significante verschillen zijn. Toch zijn er wel uitkomsten die de moeite waard zijn om te melden. Bij de Nederlanders met schoolgaande kinderen vindt 81 procent dat goed onderwijs belangrijker is dan belastingverlaging en bij de Nederlanders zonder schoolgaande kinderen is dit 75 procent. De bereidheid om meer belasting te betalen voor het onderwijs is echter bij Nederlanders zonder schoolgaande kinderen hoger (55%) dan bij Nederlanders met schoolgaande kinderen (47%). Nederlanders met schoolgaande kinderen hebben waarschijnlijk meer het gevoel dat ze veel aan het onderwijs besteden (schoolgeld, boeken, ouderbijdrage e.d.). Dit zou dan vooral in het voortgezet onderwijs, waar de zelf te betalen kosten hoger zijn dan in het basisonderwijs,

het geval moeten zijn. Uit verdere uitsplitsing naar basisonderwijs en voortgezet onderwijs blijkt inderdaad de bereidheid om meer belasting te betalen bij Nederlanders met kinderen in het voortgezet onderwijs het laagst te zijn: 39 procent. Terwijl de bereidheid om meer belasting te betalen bij Nederlanders met kinderen in het basisonderwijs 58 procent is (n.s. vanwege het lage aantal ondervraagde Nederlanders met schoolgaande kinderen).

De informatiebehoefte is bij beide groepen identiek, maar bij het maatschappelijk belang zien we eveneens opmerkelijke, maar evenmin statistisch significante, verschillen. Nederlanders met schoolgaande kinderen vinden het belangrijker dat hun kinderen meer onderwijs krijgen dan zijzelf hebben gehad dan de Nederlanders zonder schoolgaande kinderen (65 respectievelijk 55 %, n.s.). Ouders zijn ook meer van mening dat je het zonder diploma's niet ver brengt in de maatschappij.

Bij de rapportcijfers voor het onderwijs en de leraren zijn er geen verschillen. De waardering voor het leraarberoep is bij Nederlanders met schoolgaande kinderen iets hoger dan bij Nederlanders zonder schoolgaande kinderen, maar niet statistisch significant.

3 Verdeling van gelden over beleidsterreinen

*Onderwijs neemt samen met gezondheidszorg in vergelijking met andere actuele beleids-
onderwerpen een hoge prioriteit in. Als 10 miljard mag worden verdeeld, krijgt gezond-
heidszorg 2.9 en onderwijs 2.6 miljard. Minder krijgen veiligheid/criminaliteits-
bestrijding (1.9 miljard), milieu (1.6 miljard) en filebestrijding (1.0 miljard). Slechts één
op de twintig Nederlanders wil, indien daartoe gevraagd, niets extra uitgeven voor
onderwijs.*

Om te achterhalen wat het relatieve belang is van onderwijs ten opzichte van andere
beleidsterreinen is de respondenten gevraagd 10 miljard te verdelen. Stel de regering van
ons land heeft 10 miljard gulden extra te besteden. U mag zeggen hoe ze dat moet
verdelen. U kunt het verdelen over vijf onderwerpen.

De respondenten krijgen ad random uit een lijst van vijf beleidsonderwerpen er vier
voorgelegd waaronder in ieder geval onderwijs. (Voor methodologische aspecten:
bijlage II).

Tabel 2.1 - Verdeling 10 miljard over vijf beleidsonderwerpen

	bedrag	percentage dat niets uittrekt voor betreffend onderwerp
1. Gezondheidszorg	2.9	4.0
2. Onderwijs	2.6	5.3
3. Veiligheid/Criminaliteitsbestrijding	1.9	14.4
4. Milieu	1.6	19.5
5. Filebestrijding	1.0	30.7

Gezondheidszorg krijgt van de gemiddelde Nederlander het meeste geld als 10 miljard
mag worden verdeeld over vijf onderwerpen: 2.9 miljard. Onderwijs ligt op de tweede
plaats met 2.6 miljard. Veiligheid/criminaliteitsbestrijding staat op de derde plaats met
1.9 miljard. Het milieu krijgt 1.6 miljard en het minst zouden Nederlanders willen
besteden aan filebestrijding: 1.0 miljard. Dezelfde prioriteitsvolgorde zien we ook
uitgedrukt in het percentage personen dat niets wil uittrekken voor een onderwerp. Eén
op de twintig Nederlanders wil niets extra uitgeven aan gezondheidszorg of onderwijs.

Een op de vijf wil niets meer uitgeven voor milieu en bijna één op de drie Nederlanders wil geen extra geld besteden aan filebestrijding

Bij de verdeling van miljarden over beleidsonderwerpen is eveneens nagegaan of Nederlanders met kinderen meer aan onderwijs geven dan Nederlanders zonder kinderen. Dit blijkt zo te zijn (2.8 om 2.6 miljard), maar het verschil is niet statistisch significant.

4 Wat men belangrijk vindt dat kinderen leren op school

In vergelijking tot het voorgaande jaar achten ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs zich minder goed op de hoogte van wat kinderen leren. De vernieuwingen in het voortgezet onderwijs zijn daaraan wellicht debet. Ouders vinden het in het algemeen goed wat kinderen leren op school; maar voor ICT wordt meer aandacht wenselijk geacht.

In vergelijking tot het vorig jaar willen de Nederlanders iets meer aandacht voor de basisvaardigheden en iets minder aandacht voor sociale vaardigheden.

Wie zich goed op de hoogte acht, is in veel opzichten ook positiever over het onderwijs. De Nederlanders met een hoge mediaconsumptie hebben in het algemeen een iets hogere waardering voor het onderwijs dan diegenen met een lage mediaconsumptie. Bij de ouders met schoolgaande kinderen zien we het omgekeerde. Diegenen met een hoge mediaconsumptie oordelen juist iets kritischer over het onderwijs.

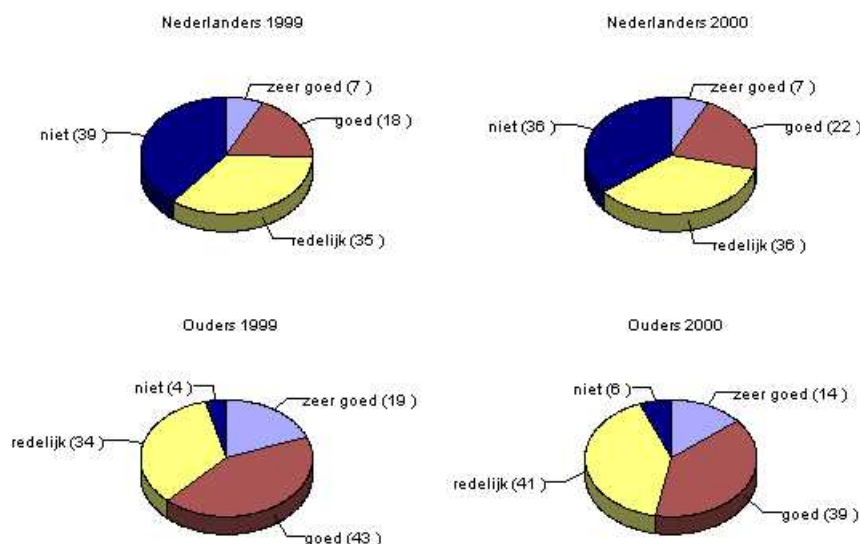
4.1 Is men op de hoogte van wat kinderen leren?

Het oordeel over de vraag wat men belangrijk vindt dat kinderen leren op school, wordt waarschijnlijk beïnvloed door de kennis die men heeft over wat kinderen leren.

Evenals in de vorige meting blijkt dat ouders zich beter op de hoogte achten dan de gemiddelde Nederlander. Dat verschil wordt nog groter als we uit de groep Nederlanders de groep ouders met kinderen in het basis of voortgezet onderwijs weghalen. Ouders gaan meer af op eigen waarneming, terwijl de doorsnee Nederlander zijn informatie over het onderwijs vooral uit de media haalt of van bekenden.

Eén op de vier Nederlanders (27%) acht zich goed tot zeer goed op de hoogte van wat kinderen leren op de basisschool. In vergelijking tot het voorgaande jaar is dit percentage toegenomen (was 20 %). In het voortgezet onderwijs is het percentage dat zich op de hoogte acht hoger (30%) doordat mensen zich hun middelbare schooltijd, zo vermoeden wij, beter herinneren dan de tijd dat ze op de basisschool zaten.

Figuur 4.1 - Bent u op de hoogte van wat kinderen leren op school? Nederlanders en ouders, percentages

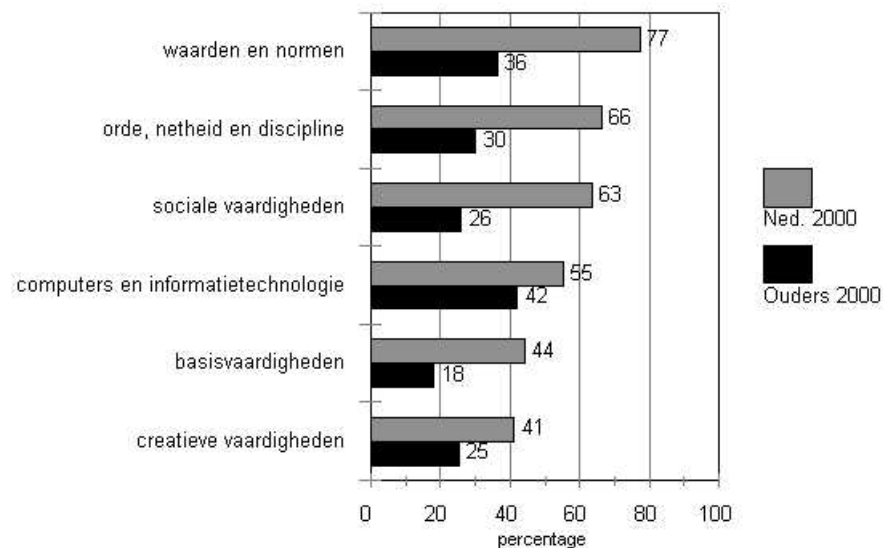

Bij de ouders met kinderen in het basis- of voortgezet onderwijs valt op dat zij zich in vergelijking tot het voorgaande jaar minder goed op de hoogte achten van wat kinderen leren op school. In het basisonderwijs neemt het percentage dat zich zeer goed op de hoogte acht af van 21 naar 17 procent en in het voortgezet onderwijs met 17 procent naar 10 procent (beide sign. $p < .05$). Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn de veranderingen die met de invoering van het Studiehuis en het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (VMBO) gepaard gaan. Hierdoor kunnen ouders zich minder goed op de hoogte achten van wat kinderen leren.

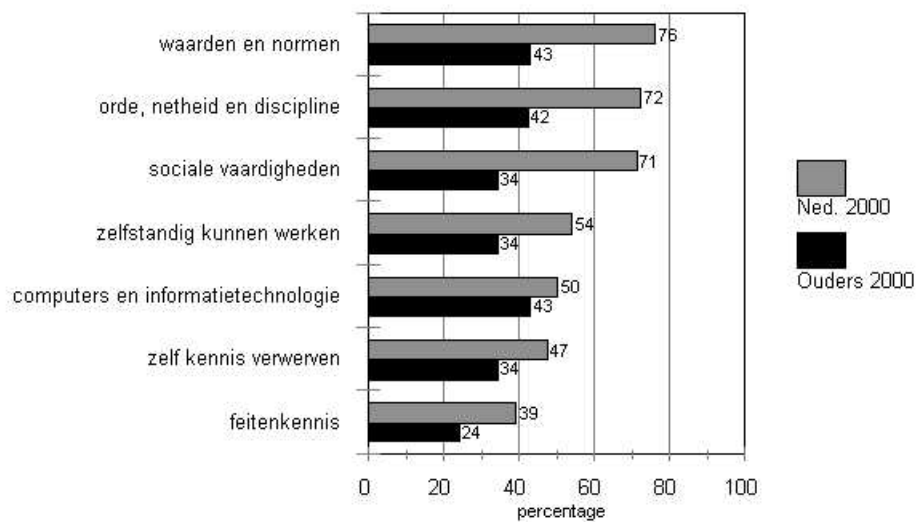
4.2 Waaraan moet in het onderwijs meer aandacht worden besteed?

Om te achterhalen waaraan meer aandacht moet worden besteed, is een lijstje met vaardigheden voorgelegd. Per vaardigheid kon worden aangegeven of hieraan meer of minder aandacht zou moeten worden besteed of dat het goed is zoals het nu gebeurt.

Figuur 4.2 - Waaraan zou meer aandacht moeten worden besteed in het basisonderwijs, 2000

Figuur 4.3 - Waaraan zou meer aandacht moeten worden besteed in het voortgezet onderwijs, 2000

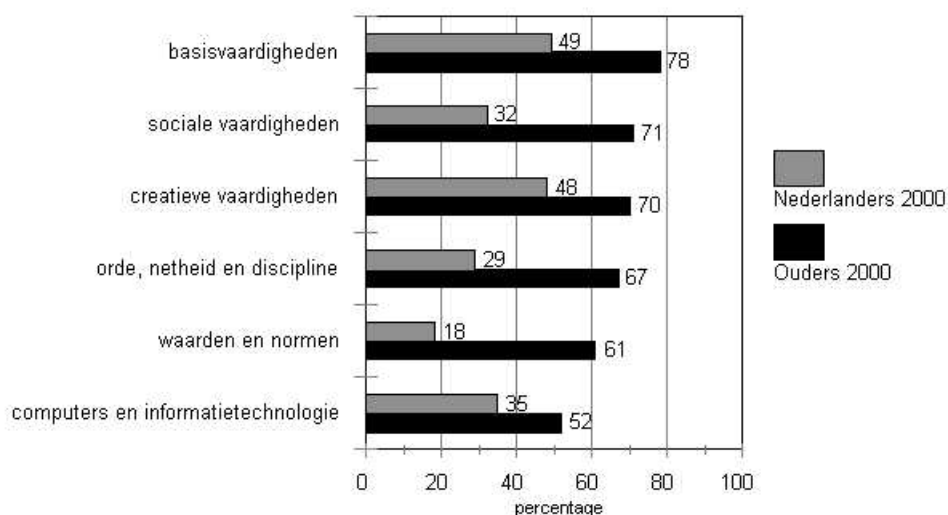

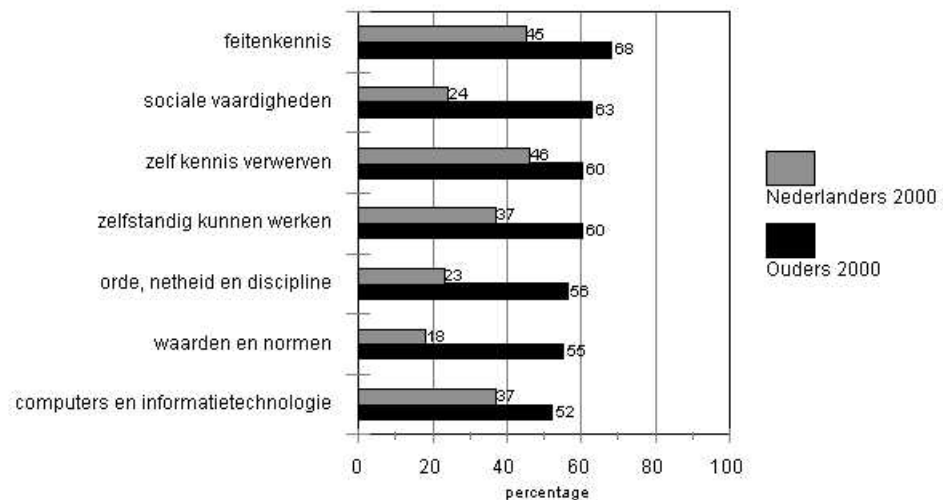
Evenals het voorafgaande jaar zijn ouders veel contentier met wat kinderen leren op school dan de gemiddelde Nederlander. De gemiddelde Nederlander is ook minder goed op de hoogte van wat kinderen leren en dat relativeert de zorg op dit punt. Juist diegenen die het beste weten wat kinderen leren, vinden vaker dat dat goed is.

Een belangrijke verschuiving ten opzichte van 1999 is dat bij de Nederlanders er minder aandacht nodig wordt gevonden voor sociale vaardigheden (BaO: 68 naar 63%; VO 78 naar 71%), terwijl er meer aandacht voor de basisvaardigheden in het basisonderwijs moet komen (van 36 naar 44%).

Ouders geven de meeste prioriteit aan computers en informatietechnologie (BaO: 42% en VO: 43%).

Figuur 4.4 - Aandacht is goed zo, basisonderwijs, 2000

Figuur 4.5- Aandacht is goed zo, voortgezet onderwijs, 2000

Verschillen tussen Nederlanders en ouders

In hoeverre verschillen Nederlanders en ouders in opinie over het onderwijs? De uitkomsten stemmen sterk overeen met die uit het voorgaande jaar.

- Ouders achten zich veel beter op de hoogte van wat kinderen leren op school dan de Nederlanders
- Ouders zijn vaker tevreden met wat kinderen nu leren op school dan Nederlanders. Ouders vinden het vaak goed hoeveel aandacht er is voor de verschillende leerplanonderdelen. De aandacht voor informatie en computertechnologie zou groter moeten worden.
- Ouders maken zich relatief meer zorgen over de vernieuwingen in het onderwijs dan de gemiddelde Nederlander, maar minder over gedragsproblemen (voortgezet onderwijs) en het tekort aan personeel.

Verschillen tussen diegenen die niet respectievelijk zeer goed weten wat kinderen leren op school

Logisch is dat diegenen die goed op de hoogte zijn van wat kinderen leren (zie figuur 4.1) een hogere mediaconsumptie hebben (11 resp. 61%), vaker een internetaansluiting hebben (62 resp. 92%) en jong zijn. Bij de ouders zijn vrouwen beter op de hoogte dan mannen (62 resp. 54%) van wat kinderen leren op school. Mensen die antwoorden goed op de hoogte te zijn van wat kinderen leren op school, hechten ook meer belang aan onderwijs, vinden eerder de aandacht voor diverse onderdelen in het leerplan goed en hebben ook een hogere waardering voor leraren. Ook hebben ze een hogere opleiding en een hoger inkomen dan diegenen die niet zo goed op de hoogte zijn. Ouders die goed op de hoogte zijn, zijn ook positiever over het onderwijs, maar over het schoonmaken van de school zijn ze duidelijk minder tevreden.

Nederlanders die goed op de hoogte zijn:	Op de hoogte	
	niet goed (n=295)	zeer goed (n=58)
hebben meer geld voor onderwijs over	1,9 milj.	3,1 miljard
kijken vaker in verkiezingsprogramma's	22%	58%
zijn vaker bereid meer belasting te betalen voor onderwijs	46%	56%
vinden aandacht sociale vaardigheden vaker goed	25%	37%
vinden aandacht voor waarden en normen vaker goed	10%	29%
vinden aandacht voor basisvaardigheden vaker goed	40%	56%
vinden aandacht voor orde, discipline vaker goed	21%	32%
schatten percentage leuke kinderen hoger in	64%	69%
hebben een hogere waardering voor leraar (zeer veel)	86% (36%)	97% (71%)
willen vaker zelf leraar worden	38%	54%
hebben vaker van het Studiehuis gehoord	66%	95%
Ouders die goed op de hoogte zijn:	Op de hoogte	
	niet goed (n=36)	zeer goed (n=113)
zijn meer tevreden over motivatie leraren (pos.)	81%	89%
vinden vaker dat persoonlijke aandacht is toegenomen	12%	34%
geven een hoger cijfer voor de leraar van het kind	7.2	7.5
hebben minder zorgen over de persoonlijke aandacht	38%	55%
lezen onderwijsartikelen vaker (altijd)	24%	60%
vinden schoonmaken van school vaker onvoldoende	22%	34%

De verschillen zijn significant, tenzij anders vermeld

Mediagebruik (krant, computer, Internet)

Ruim tweederde van de ondervraagde Nederlanders en ouders met schoolgaande kinderen leest dagelijks de krant (71 respectievelijk 77%).

Van de ondervraagde Nederlanders leest 21 procent altijd de artikelen over onderwijs en 43 procent meestal wel. Ouders met schoolgaande kinderen lezen nog vaker de artikelen over onderwijs (altijd 23 en meestal wel 46%).

Bijna driekwart (73 procent) van de ondervraagde Nederlanders in de Onderwijsmeter heeft thuis een computer. En bij de ouders met schoolgaande kinderen heeft maar liefst 94 procent thuis een computer staan. Van diegenen die een computer thuis hebben heeft zo'n tweederde ook een Internet-aansluiting (62% bij de Nederlanders en 66% bij de ouders).

Indien men een Internetaansluiting heeft kijkt een relatief klein deel naar Internetsites met informatie over onderwijs (23% van de Nederlanders en 22 % van de ouders met een Internetaansluiting). De frequenties van het bekijken van de onderwijssites is laag. Slechts 13 procent van de ondervraagde Nederlanders en 25 procent van de ondervraagde ouders met Internetaansluiting zegt vaak een site met informatie over onderwijs te bezoeken.

Tenslotte is de ondervraagden gevraagd waar ze de meest bruikbare informatie halen over wat er op scholen gebeurt. De doorsnee Nederlander haalt zijn informatie overwegend uit de media (42%) en uit gesprekken met bekenden (31%). Bijna een kwart (22%) gaat af op eigen waarneming en ervaring. Internet is voor slechts 1 procent van de Nederlanders de belangrijkste informatiebron over onderwijs. De ouders gaan (logisch) overwegend af op eigen waarneming en ervaring (53%). Een kwart haalt de informatie uit de media en een op de acht (16%) uit gesprekken met bekenden.

Verschillen tussen hoge en lage mediaconsumptie

Wat is de invloed van de media op de perceptie van respondenten? Er is gekeken naar verschillen tussen enerzijds diegenen met een hoge mediaconsumptie (altijd krant lezen én altijd artikelen over onderwijs lezen en een Internetaansluiting hebben) en diegenen met een lage mediaconsumptie (weinig krant lezen én vrijwel nooit de artikelen over onderwijs). Deze groepen (elk circa 20 %) zijn met elkaar vergeleken.

Het meest opvallend is dat we verschillen vinden tussen enerzijds de gemiddelde Nederlander en anderzijds de ouders met kinderen in het basis en voortgezet onderwijs. Ouders zijn in het algemeen iets meer tevreden met het onderwijs dan de doorsnee Nederlander. Mediaconsumptie doet hen naar elkaar 'toegroeien'. Bij Nederlanders, vaak iets negatiever, zien we in het algemeen dat hoe hoger de mediaconsumptie is, hoe minder negatief men is over het onderwijs. Zo hebben 'mediajunkies' meer waardering voor de leraar, zijn ze beter op de hoogte en hechten ze meer belang aan het onderwijs. Bij ouders zien we juist het omgekeerde: hoe hoger de mediaconsumptie hoe kritischer men binnen de groep ouders is over het onderwijs. Ze willen meer aandacht voor waarden en normen, voor ICT en voor zelfstandig leren. Ze vinden vaker dat de aandacht voor kwaliteitsaspecten is afgenomen en maken zich meer zorgen.

Nederlanders met een hoge mediaconsumptie:	laag (n=178)	hoog (n=172)
geven een hoger rapportcijfer voor leraren	6,8	7,1
geven meer aan onderwijs	2,8 miljard	3,6 miljard
hebben meer waardering voor de leraar	77%	91%
zijn meer op de hoogte van het Studiehuis	54%	86%
hechten groter belang aan onderwijs (gemiddeld)	2,8	3,0
Ouders met een hoge mediaconsumptie	laag (n=175)	hoog (n=270)
willen meer aandacht voor waarden en normen	37%	45%
willen meer aandacht voor ICT	39%	52%
willen meer aandacht voor zelfstandig leren	21%	42%
vinden schoonmaak van de school vaker onvoldoende	20%	29%
vinden rust en orde meer afgenomen	41%	54%
vinden veiligheid meer afgenomen	31%	47%
geven een lager rapportcijfer	6,9	6,7
maken zich vaker zorgen over kwaliteit onderwijs	33%	45%
maken zich vaker zorgen over tekort aan personeel	75%	84%
maken zich vaker zorgen over gebrek aan voorzieningen	26%	40%
maken zich vaker zorgen over vernieuwingen	44%	56%

De verschillen zijn significant, tenzij anders vermeld.

5 Belangrijke aspecten voor ouders

Ouders zijn in het algemeen tevreden met de school van hun kind. In vergelijking tot een jaar eerder neemt de tevredenheid met het basisonderwijs in grote lijn toe. In het voortgezet onderwijs is de tevredenheid gemiddeld gelijk gebleven. Relatief het meest ontevreden is men over de schoonmaak van de school (BaO en VO), het toezicht buiten de lesuren om (BaO en VO) en over de motivatie van leraren in het voortgezet onderwijs.

5.1 Tevredenheid over diverse aspecten

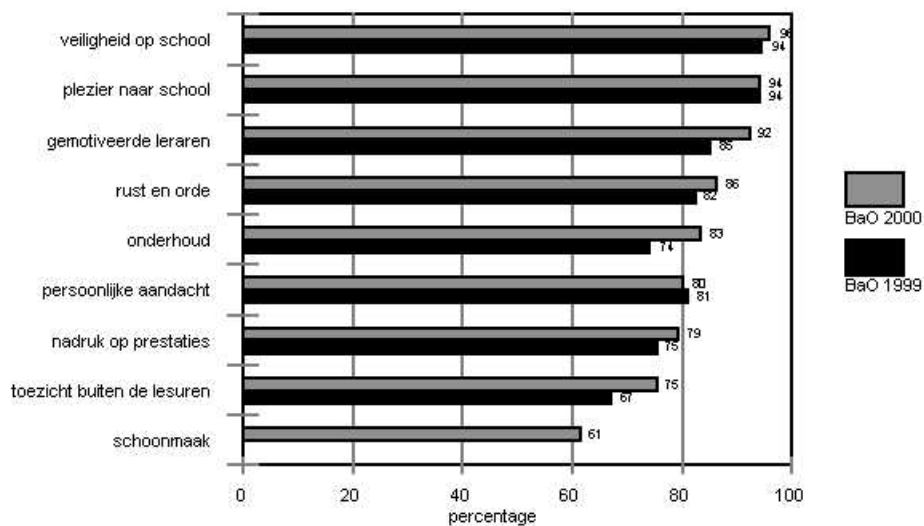
Om de tevredenheid van ouders met de school van hun kind te achterhalen, is ouders een lijst met belangrijke kwaliteitsaspecten voorgelegd. Voelt Carolien zich veilig op school? Krijgt John voldoende of onvoldoende persoonlijke aandacht? Wordt de school van Peter voldoende of onvoldoende schoongemaakt? Et cetera.

De tevredenheid met een aantal aspecten van de school van het kind is in het basisonderwijs over de gehele linie toegenomen, waarvan drie aspecten significant: de gemotiveerdheid van de leraren, het onderhoud van de school en het toezicht buiten de lesuren om. Als criterium voor tevredenheid hanteren we de 80%-norm. Tachtig procent dient tevreden te zijn. Alleen de schoonmaak, het toezicht buiten de lesuren om en nadruk op prestaties en cijfers blijven beneden dit criterium. Eén op de drie ouders vindt dat de basisschool van het kind onvoldoende wordt schoongemaakt.

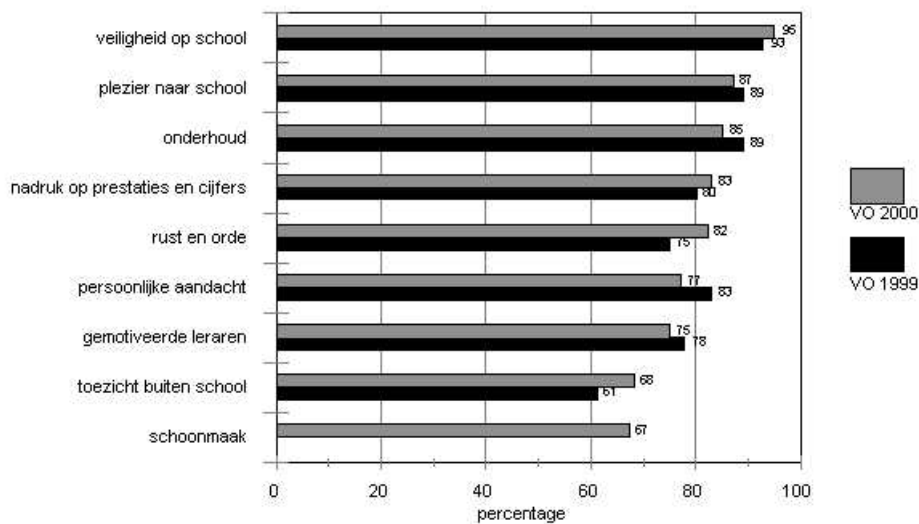
Onder de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs zien we dat de tevredenheid gemiddeld gelijk is gebleven (significant verbeterd zijn: rust en orde en toezicht buiten de lesuren om). Maar de persoonlijke aandacht voor het kind op school en de gemotiveerdheid van de leraren zijn afgenomen (statistisch significant).

Figuur 5.1 - Percentage ouders dat vindt dat aan de volgende aspecten voldoende aandacht wordt besteed op de school van hun eigen kind

Basisonderwijs

Voortgezet onderwijs

Waarmee hangt tevredenheid samen?

Zeer tevreden ouders geven de school van hun kind op alle negen aspecten voldoende (n BaO=154; n VO=130). De minder tevreden geven op ten minste 2 aspecten een onvoldoende (n BaO=143 en n VO=130).

Ouders die zeer tevreden zijn met de school van hun kind zijn ook meer tevreden over hetgeen kinderen leren op school (de aandacht voor sociale vaardigheden, waarden en normen, orde, discipline, ICT, basisvaardigheden). Ook geven ze hogere cijfers voor het onderwijs en de lera(a)r(en) van het kind en maken ze zich minder zorgen (kwaliteit onderwijs, kwaliteit leraren, tekort personeel, persoonlijke aandacht, et cetera). Opmerkelijk is verder dat zeer tevreden ouders in het voortgezet onderwijs het studiehuis vaker een goede zaak vinden (60 respectievelijk 35 %).

Wie zijn de extreem ontevreden?

De meest ontevreden ouders, dit zijn de ouders die op 4 of meer aspecten de school van hun kind onvoldoende geven, zijn bij elkaar gezet. Het gaat in totaal om 63 ouders (BaO 29; VO 34). Het betreft vaker ouders met jongens in de piekleeftijden 10 en 14/15 jaar. Het gaat in het voortgezet onderwijs in 71 procent om vmbo-leerlingen. Het gaat vooral om ouders die meer aandacht willen voor waarden/normen, voor feitenkennis, voor zelf opzoeken, voor zelfstandig werken en voor ICT. Ze geven lagere rapportcijfers voor het onderwijs 6.4 (6.9 totaal) en voor de lera(a)r(en) van het kind (BaO 6.6 resp. 7.7 VO 6.6 resp. 7.2). Ze maken zich vaker zorgen over het onderwijs, schatten het percentage lastige kinderen hoger in en hebben een negatiever oordeel over het Studiehuis. Met name vinden ze het Studiehuis meer vrijblijvend.

Naar achtergrondkenmerken verschilt deze groep relatief weinig van de overige ouders. De meer ontevreden zijn vaker goedopgeleidenen, zijn vaker vrouwen (74%) en zijn vaker afkomstig uit kleine plaatsen in het westen van het land. Opmerkelijk is dat ze zeggen dat ze minder op eigen waarneming afgaan en vaker op de media of kennissen dan de overige ouders.

5.2 Aandacht de laatste jaren ‘in het algemeen’ toegenomen, afgenomen of gelijk gebleven

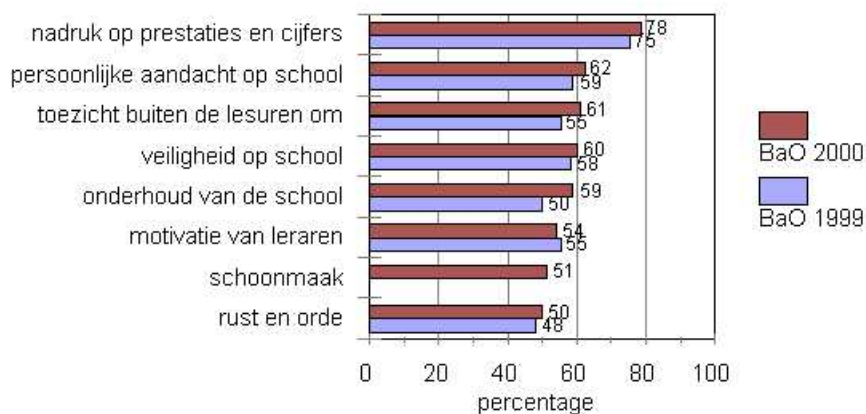
Ouders zijn tevreden met de school van hun kinderen. Vinden ze nu dat de situatie op de kwaliteitsaspecten de laatste jaren in het algemeen is verbeterd of verslechterd? Het gaat bij deze vraag om een algemene indruk en niet om een oordeel over de school van het kind.

De aandacht voor de diverse kwaliteitsaspecten is de laatste jaren over de gehele linie toegenomen (zie figuur 5.2). Op bijna alle aspecten in zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs is het percentage ondervraagden dat vindt dat de situatie is toegenomen of gelijk is gebleven toegenomen, terwijl de groep die vindt dat de situatie is verslechterd over de gehele linie afneemt. Dat is te weinig om significante verschillen

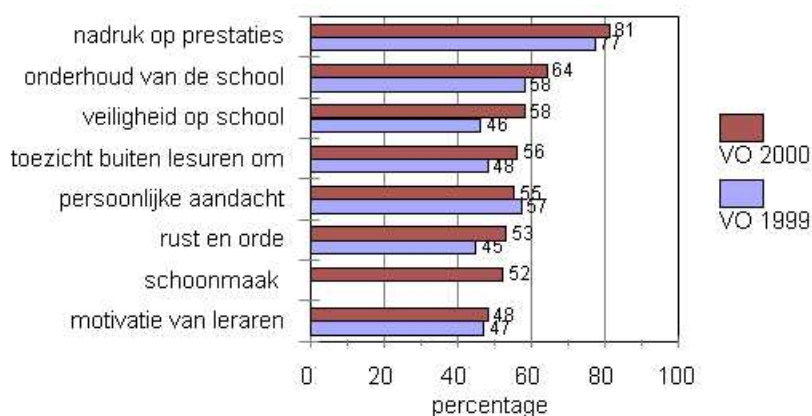
te kunnen meten. Het lijkt er echter op dat er een trend omhoog is. Het toezicht buiten de lesuren om is in het basisonderwijs duidelijk toegenomen, evenals het onderhoud van de school. De veiligheid, het toezicht buiten de lesuren om en de rust en orde op scholen voor voortgezet onderwijs neemt in de ogen van ouders duidelijk toe.

Figuur 5.2 - Situatie toegenomen of gelijk gebleven, vergelijking tussen 1999 en 2000, basisonderwijs en voortgezet onderwijs

basisonderwijs

voortgezet onderwijs

6 Rapportcijfers

Over de gehele linie zijn de rapportcijfers dit jaar iets toegenomen, maar het gaat niet om statistisch significante verschillen. Het rapportcijfer is stabiel en hangt niet of nauwelijks samen met persoons- of achtergrondkenmerken. Het rapportcijfer hangt wél samen met de zorgpunten over onderwijs en tevredenheidsaspecten. Hoe meer zorgen men zich maakt en hoe meer ontevreden, hoe lager het rapportcijfer dat wordt gegeven.

Om een oordeel over de kwaliteit van het onderwijs in Nederland te bepalen, is zowel aan Nederlanders als aan de ouders gevraagd rapportcijfers te geven voor de kwaliteit van het onderwijs in het algemeen en de kwaliteit van leraren in het algemeen. Aan ouders is bovendien gevraagd een rapportcijfer te geven voor de kwaliteit van de school en van de lera(a)r(en) van hun eigen kind.

Tabel 6.1 - Rapportcijfers

	Nederlanders		Ouders	
	1999	2000	1999	2000
kwaliteit van het Nederlandse basisonderwijs in het algemeen	6,8	6,9	6,8	6,9
kwaliteit van de Nederlandse leraar basisonderwijs in het algemeen	6,8	7,0	7,1	7,1
kwaliteit van de basisschool van (naam kind BaO)			7,5	7,6
kwaliteit van de leraar van(naam kind BaO)			7,7	7,7
kwaliteit van de Nederlandse voortgezet onderwijs in het algemeen	6,8	6,9	6,7	6,7
kwaliteit van de Nederlandse leraren voortgezet onderwijs in het algemeen	6,9	6,9	6,8	6,8
kwaliteit van de school voor voortgezet onderwijs van(naam kind VO)			7,3	7,4
kwaliteit van de leraren van(naam kind VO)			7,1	7,2

De hogere waardering voor het Nederlandse onderwijs wordt uitgedrukt in de rapportcijfers voor de kwaliteit van het onderwijs en de leraren in het algemeen en de school en leraar/leraren van het eigen kind. Hoewel er geen statistisch significante verschillen zijn gevonden, zijn van de twaalf rapportcijfers er zeven eentiende punt of meer omhoog gegaan. De overige rapportcijfers zijn gelijk gebleven. Of het dus echt om een hogere waardering voor het onderwijs en de leraren gaat, is nog niet te zeggen. Het gaat om een lichte stijging.

Het basisonderwijs in het algemeen krijgt zowel van de gemiddelde Nederlander als de ouders in het bijzonder een tiende punt meer: 6.9. De leraar basisonderwijs krijgt van zowel de gemiddelde Nederlander als van de ouders een mooi punt: 7.0 respectievelijk 7.1.

Het voortgezet onderwijs in het algemeen krijgt mooie cijfers, maar van de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs het minste: 6.7. Ook de cijfers van de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs voor de school en de leraren van het eigen kind zijn iets minder uitbundig dan in het basisonderwijs. Logisch, want ouders in het voortgezet onderwijs kennen de vele leraren van hun kinderen minder goed dan in het basisonderwijs waar ouders meer contact hebben met de groepsleraar. Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs maken zich duidelijk meer zorgen over de ontwikkelingen (zie blok 7) dan ouders met kinderen in het basisonderwijs.

Over de gehele linie laat het beeld een positieve tendens zien. In vergelijking tot het voorgaande meetjaar is het aantal 'zevens' en 'achten' verder toegenomen. Het aantal onvoldoendes blijft bij alle rapportcijfers onder de vijf procent (zie bijlage VI). Ook het aantal uitschieters naar de benedenkant (nihil) als naar de bovenkant (enkele) is zeer laag. Het cijfer wordt dus niet vertekend door 'zuurpruimen' die consequent een nul of een één geven.

7 Zorgpunten

Het tekort aan personeel is het grootste zorgpunt geworden bij zowel de Nederlanders als bij de ouders met schoolgaande kinderen. Gedragsproblemen bij kinderen zijn minder vaak een punt van zorg. Ouders met kinderen in het havo en vwo maken zich zorgen over de vernieuwingen in het onderwijs. In het basisonderwijs is de toename van zorgen over de toename van allochtonen in vergelijking tot het voorgaande jaar opmerkelijk. Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs maken zich op bijna alle voorgedelde zorgpunten meer zorgen dan ouders met kinderen in het basisonderwijs.

7.1 Grootste zorgpunt in het onderwijs

Om te achterhalen waarover Nederlanders en specifiek daarbinnen ouders zich zorgen maken, is allereerst open, dat wil zeggen zonder antwoordcategorie aan te bieden, gevraagd wat in hun ogen het allergrootste probleem is, waarmee het onderwijs momenteel wordt geconfronteerd. Slechts één antwoord was mogelijk. Door de interviewers zijn de antwoorden gehercodeerd naar vijftien categorieën (zie bijlage III).

Het grootste knelpunt (zie tabel 7.1) waarover zowel de gemiddelde Nederlander als de ouders met kinderen in het basis- of voortgezet onderwijs zich zorgen maken is het tekort aan leraren. Logisch, het tekort aan leraren heeft veel aandacht gekregen in de pers. Dit onderwerp moest de eerste plaats vorig jaar nog delen met de zorgen over gedragsproblemen. De toename van zorgen over het lerarentekort is overigens het sterkst in het basisonderwijs. De discussie over de vierdaagse schoolweek en het naar huis sturen van kinderen zal mede de beeldvorming hebben beïnvloed.

Gedragsproblemen, in 1999 nog op een eerste plaats, is als zorgpunt in ernst duidelijk afgenomen, alhoewel dit niet betekent dat de zorgen volledig zijn weggenomen. Wij hebben het vermoeden, wij kunnen het niet bewijzen, dat de aandacht in de media voor ‘zinloos geweld’ en geweld op school in juni 2000 is afgenomen ten opzichte van het jaar 1999. Bij de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs zijn de zorgen over gedragsproblemen afgenomen tot op het niveau van het basisonderwijs (beide nu 13%). Naar schooltype blijkt dat men, vooral als het kind op het voorbereidend beroepsonderwijs zit, zich hierover zorgen maakt (26%).

Tabel 7.1 - Zorgpunten naar groep

	Nederlanders				Ouders			
	bao 1999	bao 2000	vo 1999	vo 2000	bao 1999	bao 2000	vo 1999	vo 2000
- Een tekort aan personeel: er zijn (binnenkort) onvoldoende leraren	21	31	18	24	21	29	16	18
- Gedragsproblemen	22	13	27	20	13	13	23	13
- Kinderen krijgen onvoldoende individuele aandacht	13	13	7	5	24	21	4	6
- Het aantal allochtonen op school/minderheden-problematiek	5	10	2	2	4	7	2	3
- Bezuinigingen/te weinig geld voor onderwijs	6	4	7	7	9	8	5	4
- Kwaliteit onderwijs: kinderen leren niet genoeg/de verkeerde dingen	6	3	8	5	5	5	4	6
- De werkdruk van leraren	4	5	3	4	5	5	5	4
- Kwaliteit leraren: leraren zijn niet voldoende bekwaam/ge motiveerd	6	2	4	3	4	2	6	6
- De vernieuwingen in het onderwijs	2	2	6	9	4	3	16	25
- De omvang van de school (te groot of te klein)	1	1	0	1	2	0	4	4
- Veiligheid op school	1	1	2	2	4	1	4	6
- Gebruik alcohol en drugs	0	1	1	2	0	1	3	1
- Er zijn niet genoeg voorzieningen op school aanwezig, zoals lokalen, leerboeken, computers	0	1	0	0	2	2	1	1
- De kosten van het onderwijs (hoogte lesgeld, kosten van schoolboeken, vrijwillige ouderbijdrage)	0	0	2	1	0	0	1	1
- De vraag of er geschikte scholen in de buurt zijn	0	0	0	0	0	1	0	0
- Geen mening	11	15	12	17	5	2	7	3

De vernieuwingen in het voortgezet onderwijs nemen als zorgpunt toe zowel bij de gemiddelde Nederlanders als bij de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs. Bij de ouders in het voortgezet onderwijs is dit het grootste zorgpunt met 25 procent. Wij hebben ook gekeken of die naar schooltype verschillen. Vooral als ze een kind op het havo/vwo hebben, zijn de zorgen over vernieuwingen het hoogst (vbo 6%; mavo 16%; havo 31%; vwo 39%). In het basis onderwijs speelt dit onderwerp nauwelijks een rol van betekenis.

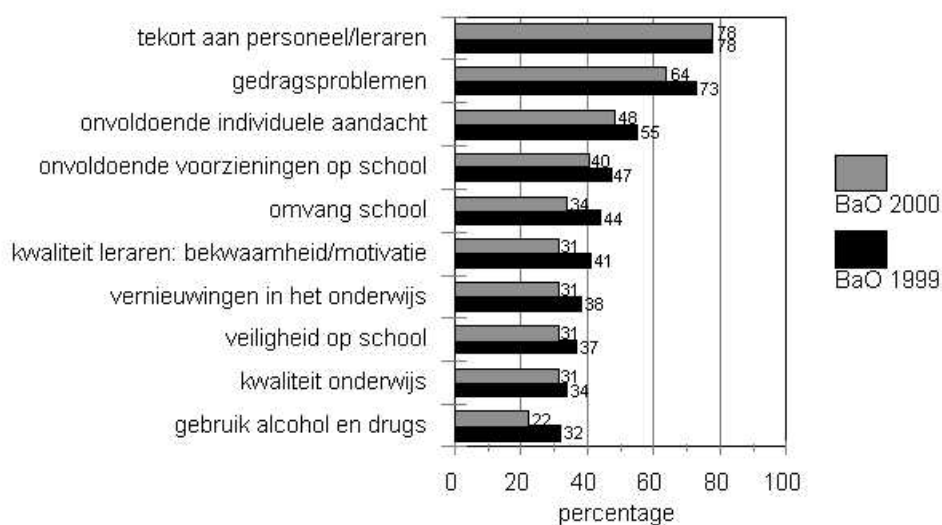
De minderhedenproblematiek wordt in vergelijking met het voorgaande jaar meer door de gemiddelde Nederlander en de ouders met kinderen in het basisonderwijs genoemd. De recente aandacht in de media voor de kwaliteit van 'witte' en 'zwarte' scholen zou hiervoor een reden kunnen zijn. In het voortgezet onderwijs speelt dit minder omdat scholen minder buurtgebonden zijn.

7.2 Zorgen van ouders ten aanzien van het onderwijs

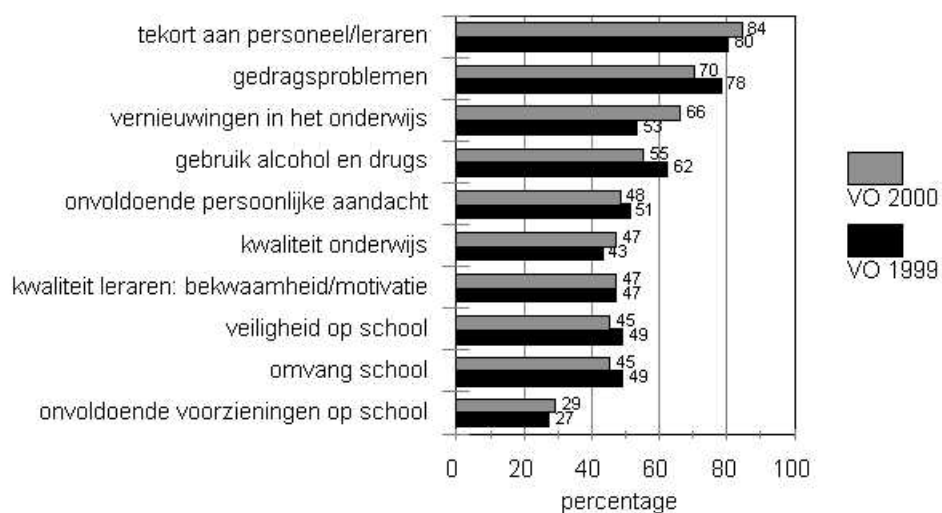
Voorts zijn tien onderwerpen voorgelegd waarbij de ondervraagde ouders konden aangeven of men zich daarover wel eens zorgen maakt.

Figuur 7.2 - Percentage ouders dat zich wel eens zorgen maakt over

basisonderwijs

voortgezet onderwijs

In het basisonderwijs neemt het percentage ouders dat zich zorgen maakt af. De zorg over het tekort aan personeel blijft overigens zowel in het basis- als het voortgezet onderwijs bestaan. De zorgen over gedragsproblemen nemen duidelijk af alsook de zorgen over de omvang van de school. Opmerkelijk is voorts dat 40 procent van de ouders in het basisonderwijs zich zorgen maakt over het voorzieningenniveau op school. Ouders die zich zorgen maken over het voorzieningenniveau op scholen willen ook meer aandacht voor ICT en voor feitenkennis (VO).

In het voortgezet onderwijs maken ouders zich op een paar kwaliteitsonderwerpen meer zorgen dan vorig jaar (kwaliteit van het onderwijs; het tekort aan personeel; vernieuwingen in het onderwijs; voorzieningen op school (VO)). In vergelijking tot de bevindingen van het voorgaande jaar liggen de zorgen minder op het sociaal-emotionele vlak (gedragsproblemen; individuele aandacht) en meer op kwaliteitsvraagstukken (vernieuwingen; tekort aan leraren).

We hebben de rapportcijfers gecorreleerd met de zorgpunten van ouders (blok 7). Het blijkt dat ouders die zich zorgen maken een significant lager rapportcijfer geven dan ouders die zich geen zorgen maken. Alleen bij het zorgpunt 'tekort aan personeel', zien we dit verband niet.

Verschillen tussen basis- en voortgezet onderwijs

Zijn er verschillen tussen het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs? In grote lijnen vinden we dezelfde verschillen als in het voorgaande jaar. Belangrijk zijn de verschillen in zorgpunten. Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs maken zich meer zorgen over vernieuwingen dan ouders met kinderen in het basisonderwijs. Ze maken zich vaker zorgen over het gebruik van drugs en alcohol op school en over de kwaliteit van leraren. Ouders in het basisonderwijs maken zich daarentegen meer zorgen over het voorzieningenniveau op school. Voorts zijn er ook verschillen in bekendheid met hetgeen kinderen leren op school (zie hoofdstuk 4). De gemiddelde Nederlander is beter bekend met het voortgezet onderwijs dan met het basisonderwijs (het verschil is overigens ten opzichte van het voorgaande jaar duidelijk kleiner geworden). Bij de ouders is dit net andersom. Het belangrijkste verschil is dat we in het basisonderwijs over de gehele linie positieve ontwikkelingen zien, maar in het voortgezet onderwijs er naast de positieve ook negatieve ontwikkelingen zijn.

- * rapportcijfers van ouders met kinderen in voortgezet onderwijs zijn lager dan die van ouders met kinderen in basisonderwijs
- * ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs maken zich op bijna alle zorgpunten meer zorgen dan ouders met kinderen in het basisonderwijs (behalve aanwezige voorzieningen op school)
- * ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs schatten het percentage lastige kinderen op school hoger in.

Verschillen naar regio en urbanisatiegraad

Maakt de regio of het wonen in de stad uit voor de meningen? Er is geanalyseerd naar regio (windstreek) en naar urbanisatiegraad (4 grote steden (G4), middelgrote steden (G5-25) en de rest van het land (G26 en kleiner). Naar achtergrondkenmerken zijn er weinig verschillen per regio, maar allochtonen wonen begrijpelijk vooral in de vier grote steden. In de vorige Onderwijsmeter 1999 is gesignaleerd dat juist mensen in het oosten van het land zich zorgen maken over onveiligheid e.d. Vandaar dat we dit jaar vooral hiernaar hebben gekeken. Dit jaar maakt men zich in het westen en in de grote 4 steden meer dan in de rest van Nederland zorgen over de veiligheid op school, hoewel men er het minst wil uitgeven aan veiligheid en criminaliteitsbestrijding.

Men zou verwachten dat in de grote steden het sociaal-emotionele onveiligheidsgevoel groter is. Met de Onderwijsmeter vinden we echter nauwelijks verschillen. In de vier grote steden (G4) zijn geen noemenswaardige verschillen in tevredenheid over de basisschool van het kind in vergelijking met de rest van Nederland. De rust en orde, de veiligheid, de persoonlijke aandacht et cetera zijn er net zo goed als in de rest van Nederland. Alleen het plezier waarmee kinderen naar de basisschool gaan, wordt in de 4 grote steden en in het westen duidelijk lager ingeschat door de ouders.

In het voortgezet onderwijs willen ouders in de 4 grote steden duidelijk meer aandacht voor orde, netheid en discipline, voor hoe je dingen zelf opzoekt en voor informatie en computertechnologie dan in de rest van Nederland. Maar voor de rest zijn er geen noemenswaardige verschillen. De tevredenheid van ouders is in de 4 grote steden net zo groot als bij anderen. Men is niet minder tevreden over de veiligheid, over de aandacht voor kinderen of over de rust en orde op school. Naar rapportcijfers zijn er geen statistisch significante verschillen. Ook maken de ouders in de vier grote steden zich niet vaker zorgen over de voorgelegde zorgpunten.

8 Waardering voor beroep van leraar

De waardering voor het beroep van leraar is in grote lijnen goed gebleven. Zevenentachtig en zesentachtig procent van de Nederlanders heeft veel of tamelijk veel waardering voor de leraren in het basisonderwijs respectievelijk het voortgezet onderwijs. Ook de ingeschatte waardering van anderen voor het leraarsberoep is in vergelijking met het voorgaande jaar niet veranderd.

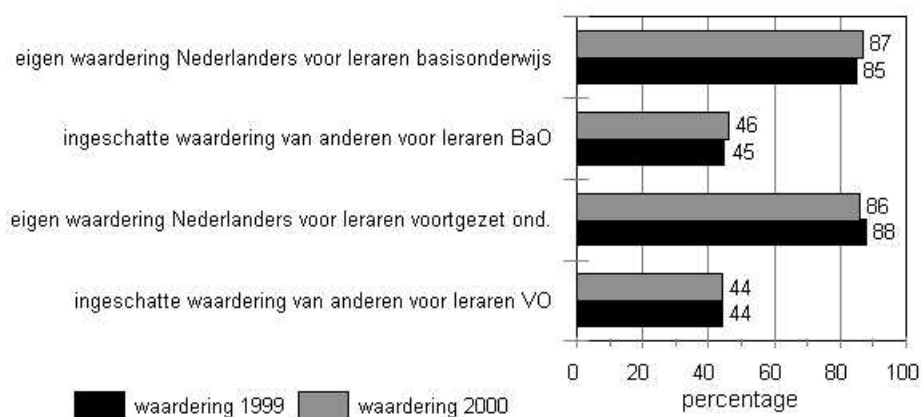
Het aanraden van het beroep aan buurjongens/buurmeisjes is over de gehele linie toegenomen behalve bij het buurmeisje om leraar voortgezet onderwijs te worden.

Het zelf overwegen leraar te worden is in ons onderzoek ten opzichte van het voorgaande jaar iets afgenomen, terwijl dezelfde vraag bij een onderzoek door de RVD een statistisch significante stijging laat zien.

8.1 Waardering voor het leraarsberoep

In de voorgaande Onderwijsmeter bleek dat de gemiddelde Nederlander een hoge waardering voor de leraar heeft. Ze denken wel dat andere Nederlanders een veel lagere waardering voor het beroep hebben.

Figuur 8.1 - Waardering van de Nederlanders voor de leraar in het basis- en het voortgezet onderwijs

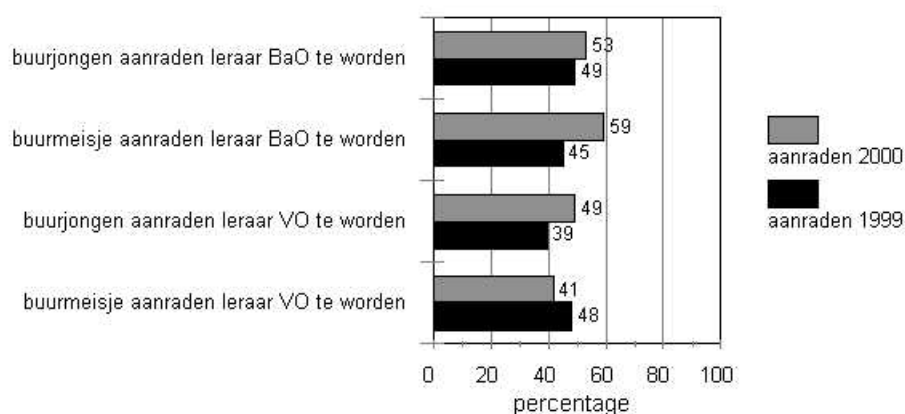
De waardering voor het beroep van leraar is in grote lijnen goed gebleven. Bijna alle ondervraagde Nederlanders hebben veel of tamelijk veel waardering voor de leraren in

het basisonderwijs (87%) respectievelijk het voortgezet onderwijs (86%). Ook de ingeschatte waardering van anderen voor het leraarsberoep is in vergelijking met het voorgaande jaar niet veranderd. Zelf heeft men een positieve waardering voor de leraar, maar blijkt te denken dat anderen een minder positieve waardering voor de leraar hebben. Denken ouders anders over leraren dan de 'gemiddelde' Nederlander? Uit de vergelijking van Nederlanders met kinderen en Nederlanders zonder kinderen blijkt een niet statistisch significant verschil (89 respectievelijk 87% (tamelijk) veel waardering).

8.2 Beroep aanraden

Het aanraden van het leraarsberoep aan een buurjongen of buurmeisje dat overweegt voor dit beroep te kiezen, is een indicator voor de aantrekkelijkheid van het beroep.

Figuur 8.2 - Percentage Nederlanders dat desgevraagd beroep aanraadt

Het aanraden van het beroep aan buurjongens/buurmeisjes is over de gehele linie toegenomen behalve bij het buurmeisje om leraar voortgezet onderwijs te worden. Een goede verklaring voor de duidelijke afname bij meisjes hebben wij niet, behalve dat dit zou kunnen samenhangen met de zorgpunten in het voortgezet onderwijs. Ook hier blijkt dat het basisonderwijs in vergelijking met het voortgezet onderwijs een meer positieve waardering krijgt.

Nederlanders met schoolgaande kinderen geven vaker een positief advies om leraar te worden dan Nederlanders zonder schoolgaande kinderen. Het gaat niet om statistisch significante verschillen, maar bijvoorbeeld bij het aanraden van de buurjongen om leraar

basisonderwijs te worden zien we een verschil van 6 procent (55 respectievelijk 49 procent; het aantal ouders is te klein om significante verschillen te krijgen).

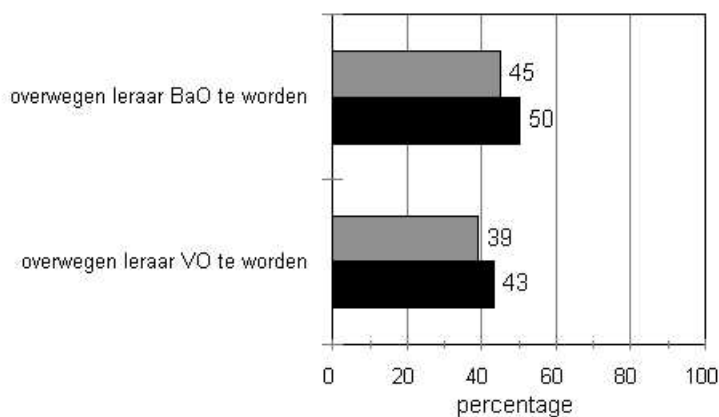
8.3 Overwegen zelf leraar te worden

Als men over de benodigde bevoegdheden zou beschikken (en men heeft geen baan), zou men dan serieus overwegen zelf leraar in het basisonderwijs of in het voortgezet onderwijs te willen worden?

Het zelf overwegen leraar te worden is in ons onderzoek ten opzichte van het voorgaande jaar statistisch significant afgenomen. In het basisonderwijs is de bereidheid dit te overwegen afgenomen van 50 naar 45 procent en in het voortgezet onderwijs van 43 naar 39 procent. Dezelfde vraag bij de Rijksvoorlichtingsdienst (RVD) liet overigens een statistisch significante stijging zien.

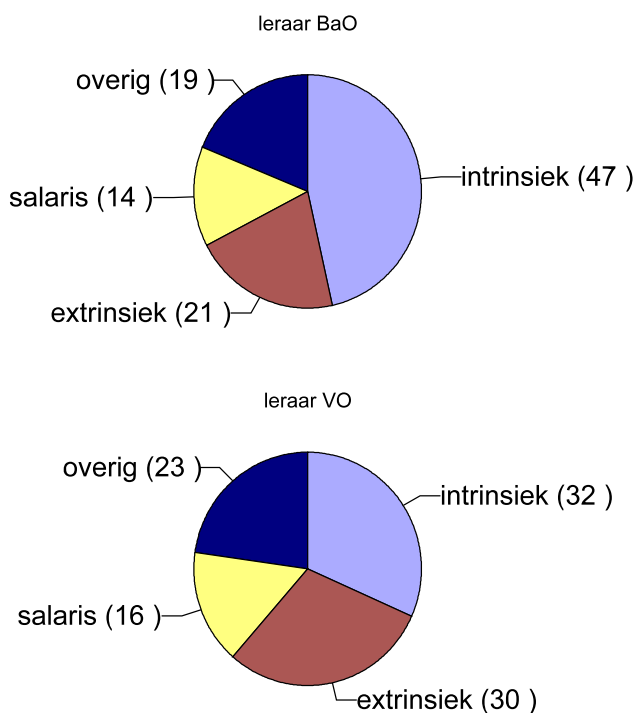
Nederlanders met schoolgaande kinderen lijken iets eerder bereid leraar te worden dan Nederlanders zonder schoolgaande kinderen (45 respectievelijk 42 procent, n.s.).

Figuur 8.3 - Percentage dat overweegt zelf leraar te worden

Aan diegenen die niet of waarschijnlijk niet bereid zijn leraar te worden is gevraagd aan te geven waarom zij geen leraar willen worden.

Figuur 8.4 - Redenen om geen leraar te worden, in procenten

Intrinsieke factoren worden als voornaamste reden opgegeven. De intrinsieke redenen zijn onder te verdelen in drie categorieën:

1. men acht zich niet het type voor het beroep, niet geschikt, of men beschikt niet over de vereiste vaardigheden
2. men vreest geen orde te kunnen houden (bij steeds 'lastiger' wordende jeugd)
3. men heeft de 'roeping' niet.

Daarnaast zijn er degenen die vooral wijzen op redenen die van buiten hun persoon komen: extrinsieke redenen. Drie redenen spelen een rol:

1. kinderen worden 'brutaler' en 'mondiger' waardoor er minder respect is voor de leraar
2. kinderen worden 'lastiger' waardoor het moeilijk is om orde te houden
3. vernieuwingen, massaliteit, vergaderingen maken het beroep onaantrekkelijk.

Het (veronderstelde) geringe salaris of de (veronderstelde) slechte arbeidsomstandigheden spelen bij één op de zeven personen een rol. Het gaat om gebrek aan ontplooiings- en carrièremogelijkheden, salaris, stress en werkdruk.

Hangt het geschatte percentage 'lastige' kinderen samen met de overweging leraar te worden? Niet als het gaat om de eigen intentie wel of niet leraar te worden. Het geschatte percentage 'lastige' kinderen hangt wel duidelijk samen met het afraden van buurkinderen leraar te worden. Hoe hoger het percentage 'lastige' kinderen wordt geschat, hoe vaker het beroep wordt afgeraden.

Men zegt altijd dat het leraarsberoep aantrekkelijker zou zijn voor vrouwen dan voor mannen. Hoe zit dit? Willen vrouwen vaker leraar worden?

Er zijn geen verschillen aangetroffen tussen mannen en vrouwen, noch in de waardering voor het leraarsberoep, noch in het aanraden van het beroep aan buurjongen/buurmeisje, noch in bereidheid zelf leraar te worden.

8.4 Schatten van het salaris van de leraar

Hoewel de gemiddelde schatting van het bruto salaris van leraren met 10 jaar ervaring en een volledige werkweek, het feitelijke bruto salaris dicht naderen, is de spreiding zeer groot. De leraren in het basisonderwijs verdienen feitelijk (4.656) iets meer dan het geschatte gemiddelde (4.395). In het voortgezet onderwijs is feitelijk verdiend salaris en geschat salaris vrijwel gelijk (5.039 respectievelijk 4.849).

Tabel 8.5 - Hoeveel schat u dat een leraar basisonderwijs/voortgezet onderwijs met 10 jaar ervaring ongeveer verdient? het gaat om het bruto maandsalaris voor een leraar met een volledige baan.

	basisonderwijs	voortgezet onderwijs
≤-2000	1%	1%
2001-3000 bruto	5%	5%
3001-4000	29%	16%
4001-5000	32%	25%
5001-6000	9%	17%
6001-7000	3%	8%
7001-8000	0%	4%
8001-9000	0%	0%
Weet niet	23%	26%
Gemiddeld	4.395	4.849
Feitelijk juni 2000	4.656	5.039 (schaal 10) 6.484 (schaal 12)

Het salaris van een leraar wordt gemiddeld gezien te laag ingeschat, maar zit gemiddeld toch dicht bij het feitelijke salaris. Het gemiddelde 'klopt' redelijk maar veel ondervraagden maken toch een foutieve inschatting. Indien we een foutenmarge van 5 procent naar boven en naar beneden hanteren, dan schat de meerderheid het salaris te laag of te hoog in.

Tabel 8.6 - Schatting salaris

	basisonderwijs	voortgezet onderwijs
te laag	48%	51%
goed (5 procent foutenmarge naar boven en naar beneden)	21%	16%
te hoog	31%	33%

Beeldvorming lastige kinderen

Hoe dicht men bij het onderwijs staat, hoe hoger men het percentage leuke/aardige kinderen schat en hoe lager het percentage lastige kinderen. Leraren die dagelijks met leerlingen omgaan zijn het meest positief.

Tabel 8.7 - Gemiddeld geschat percentage leuke/aardige en lastige/vervelende kinderen in het voortgezet onderwijs

	Aardig	Lastig
Nederlanders over VO	66%	24%
Ouders met kinderen in VO	70%	22%
Leraren (VO)	83%	10% (ontleend aan Meesters en Oudejans)

We hebben voor de analyse drie groepen gemaakt: diegenen die het percentage lastige kinderen laag (0-10%) inschatten, gemiddeld (10-25%) en een groep die het hoog (meer dan 25%) inschat. We zien dat de schatting samenhangt met enkele centrale blokken: belang, kennis, waardering voor leraar, tevredenheid.

De groep Nederlanders die het percentage lastige kinderen hoog inschat (gem. 45 %):

	laag n=263	hoog n=232
* belang: vindt vaker belastingverlaging belangrijker dan verbetering van het onderwijs	5%	16%
* belang: denken vaker dat je het zonder diploma ook wel ver kunt schoppen in de maatschappij	32%	45%
* is minder op de hoogte van wat kinderen leren	36%	30%
* heeft vaker een lagere waardering voor het beroep van leraar	8%	18%
* raadt de buurkinderen minder vaak aan leraar te worden	56%	43%
* heeft een minder grote mediaconsumptie	26%	19%
* schat het salaris van de leraar lager in	4.703	4.390
* vindt vaker dat er aan waarden en normen meer aandacht moet worden besteed	72%	84%

Bij de ouders is de groep die het percentage lastige kinderen hoog inschat (gem. 38 %):

	laag n=179	hoog n=221
* is minder tevreden over de rust en orde op school	5%	19%
* is minder tevreden over de motivatie van leraren	7%	18%
* denkt dat het kind minder vaak met plezier naar school gaat	5%	12%
* denkt dat het toezicht buiten de lesuren om minder vaak voldoende is	16%	26%
* geeft een lager rapportcijfer voor de school en de leraar van het kind	7,7	7,2
* maakt zich vaker zorgen over het gebruik van alcohol en drugs op school	28%	52%

De verschillen zijn significant tenzij anders vermeld.

9 Omvang scholen

Het aandeel Nederlanders dat kleine scholen beter acht dan grote neemt in het basisonderwijs iets af. Ouders met kinderen op grote scholen verschillen niet of nauwelijks in opinie over het onderwijs van ouders met kinderen op kleine scholen.

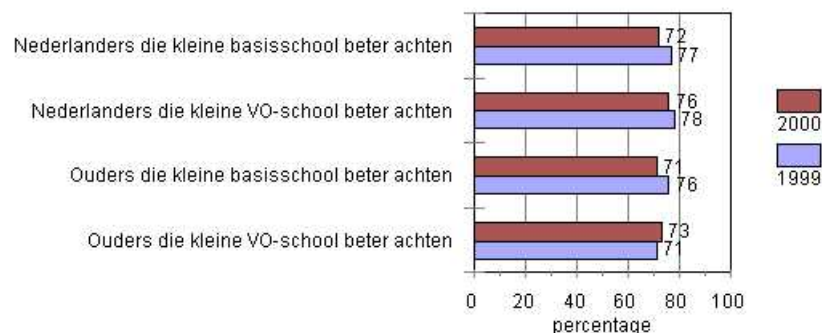
9.1 Wat is beter: grote of kleine scholen?

Schaalvergroting is de afgelopen jaren een belangrijk onderwerp geweest in de media. Met het beleidsproces 'Toerusting en Bereikbaarheid' is het aantal kleine basisscholen in de grote steden afgenomen. De schoolgrootte in het basisonderwijs is tussen 1993 en 1998 toegenomen van gemiddeld 176 naar 217 leerlingen (Kerncijfers OCenW). Het kabinet streeft naar een gemiddelde groeps grootte van 23,5 kinderen getuige de Onderwijsbegroting voor 2000.

In het voortgezet onderwijs is de omvang van de scholen eind jaren tachtig/begin jaren negentig toegenomen als gevolg van fusie. Er zijn veel brede scholengemeenschappen ontstaan. Het aantal instellingen is tussen 1992 en 1998 afgenomen van 1.454 naar 648. Het gemiddeld aantal leerlingen op een school voor voortgezet onderwijs is 1.283 (Kerncijfers OCenW). Veel scholen hebben nevenvestigingen.

Aan zowel de Nederlanders als de ouders is gevraagd wat zij denken dat in het algemeen beter is: een grote of een kleine school of maakt het niet uit?

Figuur 9.1 - Percentage dat kleine scholen beter acht

Het percentage Nederlanders dat denkt dat kleine basisscholen beter zijn, neemt af ten gunste van de middencategorie, diegenen die de omvang van de school niets uitmaakt. In het voortgezet onderwijs is er overigens geen statistisch significant verschil aangetroffen. Het percentage ondervraagden dat grote scholen beter vindt is in grote lijn stabiel gebleven. Alleen bij de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs is de groep die vindt dat grote scholen beter zijn, afgenomen van 7 naar 2 procent.

Waarin verschillen ouders die kleine scholen beter vinden dan grote scholen?

Tussen de ondervraagde ouders die kleine respectievelijk grote scholen beter vinden zijn weinig verschillen aangetroffen. Op een paar punten zijn er significante verschillen: ondervraagden die kleine scholen beter vinden maken zich meer zorgen over het gebruik van drugs en alcohol (41 respectievelijk 23%). Vrees voor het onbekende en bedreigende speelt blijkbaar een rol. Ondervraagde ouders die denken dat grote scholen beter zijn vinden vaker dan ouders die denken dat kleine scholen beter zijn dat de motivatie van leraren de laatste jaren is toegenomen (23 respectievelijk 9%).

Hoe jonger men is, hoe vaker men denkt dat een grote school beter is.

Vrouwen denken vaker dat een kleine school beter is dan mannen (66 respectievelijk 50%).

9.2 Aantal leerlingen op school

Tabel 9.2 geeft in categorieën de geschatte grootte van de school van het kind weer. Het gemiddeld aantal leerlingen op school van de kinderen uit het onderzoek komt goed overeen met het landelijk gemiddelde (BaO 217; VO 1.283).

Tabel 9.2 - Geschat aantal leerlingen op school van kind, in categorieën

	basisonderwijs	voortgezet onderwijs
0-125	16%	1%
126-250	43%	6%
251-500	31%	17%
501-1000	3%	24%
1001-2000	0%	33%
meer dan 2000	0%	5%
weet niet/geen idee	7%	14%
gemiddeld aantal leerlingen	255	1.183

In hoeverre verschillen ouders met kinderen op een kleine school in hun oordelen met ouders van kinderen op grotere scholen?

Er zijn drie ongeveer even grote groepen gemaakt: klein, middengroep en grote scholen. De range en gemiddeld aantal leerlingen van de drie groepen zijn:

Tabel 9.3 - Gemiddeld aantal leerlingen per categorie

	basisonderwijs			voortgezet onderwijs		
	range	gemidd.	n	range	gemidd.	n
klein	<200	122	119	<700	377	112
middengroep	200-280	228	134	700-1400	1.007	119
groot	>280	408	127	>1400	2.140	116

Verschillen in waardering tussen ouders met kinderen op kleine en op grote scholen zijn niet of nauwelijks aanwezig. En daar waar er verschillen zijn, krijgen grote scholen vaak een hogere waardering.

Op grote scholen:	groot	klein
* zijn ouders beter op de hoogte van wat kinderen leren op school	59%	49%
* is het onderhoud van de school gelijk gebleven of verbeterd	75%	67%
* is het schoonmaken van de school gelijk gebleven of verbeterd	64%	58%
* maakt men zich minder zorgen over het tekort aan personeel	15%	22%
* hebben ouders vaker gehoord van het Studiehuis	94%	82%
* zijn er geen statistisch significante verschillen wat betreft rapportcijfers		

De verschillen zijn significant tenzij anders vermeld.

10 Studiehuis

Vier op de vijf Nederlanders en negen op de tien ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs heeft wel eens van het Studiehuis gehoord. Een kwart van de Nederlanders kan zich desgevraagd niets voorstellen bij het Studiehuis. Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs associëren het Studiehuis meer met ‘moeilijk’ dan met ‘makkelijk’, meer met ‘hard werken’ dan met ‘veel vrije tijd’ en meer met ‘prestatiegericht’ dan met ‘vrijblijvend’.

De vernieuwingen in de tweede fase voortgezet onderwijs worden wel aangeduid met het Studiehuis. De invulling van het concept Studiehuis is open gelaten om scholen ruimte te geven dit zelf in te vullen: een huis, een plek waar leerlingen zelfstandig kunnen werken, diverse media kunnen gebruiken (bibliotheek, internet) om de overstap naar het hoger onderwijs te vergemakkelijken. De tweede fase zou meer het karakter moeten krijgen van een Studiehuis.

Dit jaar is voor het eerst gevraagd naar de bekendheid met het Studiehuis en waarmee ondervraagden het Studiehuis het meest associëren.

10.1 Bekendheid met Studiehuis

Bijna vier op de vijf Nederlanders en negen van de tien Nederlanders met kinderen in het voortgezet onderwijs heeft wel eens gehoord van het Studiehuis.

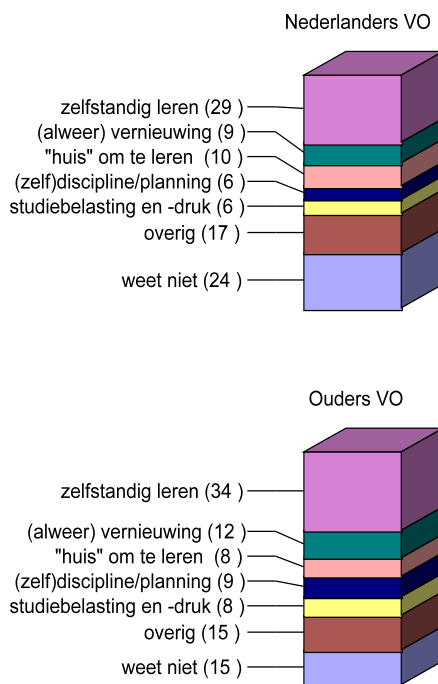
Tabel 10.1 - Heeft u wel eens gehoord van het studiehuis?

	Nederlanders over vo	Ouders met kinderen in vo
ja	78	89

10.2 Eerste associatie

De ondervraagden konden in een open antwoord vervolgens aangeven waarmee zij het Studiehuis associëren. Door de interviewer is dit achteraf na het interview gehercodeerd naar negen categorieën. Een kwart van de Nederlanders kan het Studiehuis nergens mee associëren. Bij de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs is dit vijftien procent.

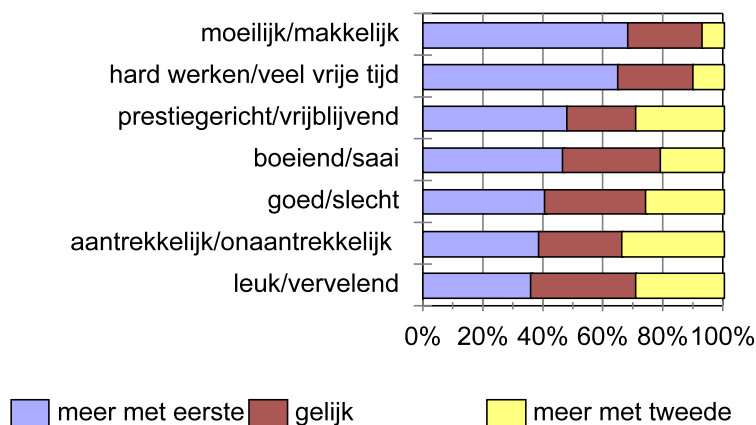
Figuur 10.2 - Eerst associatie met Studiehuis, percentages

Zo rond een derde van de ondervraagden associeert het Studiehuis met zelfstandig leren, wat het natuurlijk ook is. Sommigen menen overigens dat leerlingen dit niet aankunnen en spreken van een gedwongen invoering. Daarnaast wordt het Studiehuis geassocieerd met (al weer) vernieuwing, 'huis' om te leren, studiebelasting- en studiedruk en (zelf)discipline/planning van het werk (rond de 10 procent). Het Studiehuis wordt nauwelijks geassocieerd met rellen/staking, vernieuwing leerplan, voorbereiding op vervolgonderwijs/arbeidsmarkt of een andere manier van lesgeven.

10.3 Associatie met woordparen

Aan de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs is gevraagd met welk woord uit een woordpaar zij het Studiehuis het meest associëren.

Figuur 10.3 - Associatie in woordparen (Ouders met kinderen in voortgezet onderwijs)

Het Studeerthuis is duidelijk meer 'hard werken' dan 'veel vrije tijd', meer 'boeiend' dan 'saai', meer 'moeilijk' dan 'makkelijk'. Meer verdeeld is men over de woordparen leuk/vervelend, goed/slecht, aantrekkelijk/onaantrekkelijk, prestatiegericht/vrijblijvend. De associatie met het Studeerthuis lijkt nog niet helemaal uitgekristalliseerd, maar voorlopig gaat het in de richting van het positieve.

En hoe denkt de elite erover....

Denkt de elite van Nederland anders over het onderwijs dan de doorsnee Nederlander? Elite is geoperationaliseerd als: een opleiding hoger onderwijs, inkomen boven de 5000 gulden en twee of meer landelijke dagbladen lezen. Het gaat om 26 Nederlanders en 27 ouders met schoolgaande kinderen. Significanties zijn bij zulke aantallen niet relevant. De kans is groot dat verschillen op toeval berusten.

De Nederlandse elite hecht meer belang aan onderwijs (2.2, elite 2.5 op vijfpuntsschaal), geven een hoger rapportcijfer voor de kwaliteit van leraren (6.9, elite 7.2), maar een lager cijfer voor de kwaliteit van het onderwijs (6.9, elite 6.7). Ze overwegen minder zelf om leraar te worden. Het allergrootste verschil is dat ze het lerarensalaris gemiddeld 18 procent hoger inschatten dan de doorsnee Nederlander (4582, elite 5429). Overbodig te zeggen dat de elite vaker een computer in huis heeft en gemiddeld iets ouder is. Het aandeel mannen in de elite is groter dan het aandeel vrouwen.

Hoe denkt de elite onder de ouders met schoolgaande kinderen erover? De elite geeft lagere rapportcijfers voor de kwaliteit van het onderwijs (6.8, elite 6.0), de kwaliteit van de school van het kind (7.5, elite 7.1), de kwaliteit van leraren (7.0, elite 6.4) en de kwaliteit van de lera(a)r(en) van het kind (7.5, elite 7.2). Ze schatten het percentage ontevreden leraren veel hoger in (32, elite 39%). Verwaarloosbare verschillen zijn er wat betreft de onderwerpen waaraan meer aandacht zou moeten worden besteed en tevredenheid. Wèl vindt de elite minder vaak dat de situatie op de tevredenheidsaspecten de laatste jaren is verbeterd. Positief is dat ondanks het feit dat de elite in het algemeen iets kritischer over onderwijs oordeelt, ze wel meer bereid zijn meer belasting te betalen voor de verbetering van het onderwijs.

11 ‘Witte’ en ‘zwarte’ scholen

Ruim de helft van de ondervraagden maakt het niet uit: ‘witte’ of ‘zwarte’ basisscholen. Een relatief groot deel gelooft er niet in dat de een beter is dan de andere. Wèl is duidelijk dat de resultaten van leerlingen op ‘witte’ scholen hoger worden ingeschat. Ouders met kinderen op scholen met een relatief hoog percentage allochtone leerlingen (een kwart tot eenderde, dus ‘grijze’ scholen) verschillen weinig in opinie en waardering van ouders met kinderen op scholen met een relatief laag percentage allochtone leerlingen.

11.1 Beter: ‘zwart’ of ‘wit’

Rond ‘zwarte’ en ‘witte’ scholen is in de media een hevige discussie losgebarsten. Vooral in de grote steden sturen autochtone ouders in wijken met veel allochtone kinderen hun eigen kinderen naar een school met weinig allochtone kinderen. Dit leidt tot het ontstaan van ‘witte’ scholen met voornamelijk autochtone kinderen en tot ‘zwarte’ scholen met voornamelijk allochtone kinderen. Om deze ontwikkeling tegen te gaan, hebben in Amsterdam scholen onderling afgesproken geen kinderen te accepteren buiten het postcodegebied waarin ze vallen. Het afgelopen jaar zijn berichten verschenen dat de prestaties van kinderen op ‘witte’ scholen hoger zouden zijn. Hoe denken de ondervraagden over het verschijnsel ‘witte’ en ‘zwarte’ scholen?

Tabel 11.1 - Wat denkt u dat over het algemeen beter is, ‘zwarte’ scholen, ‘witte’ scholen of maakt het niet uit?

	Nederlanders over basisonderwijs	Ouders met kinderen in bao
‘Witte’ scholen beter	34	36
‘Zwarte’ scholen beter	3	1
Maakt niet uit	55	53
Weet niet	8	11

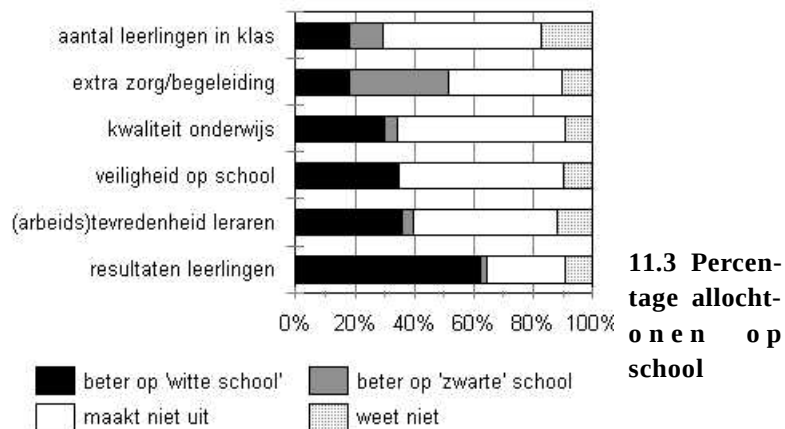
Ruim de helft (55 en 53 procent) maakt het niet uit. Ruim een derde, dit geldt voor zowel de ‘doorsnee’ Nederlander als voor ouders met kinderen in het basisonderwijs, achten ‘witte’ basisscholen beter dan ‘zwarte’ basisscholen. Eén op de tien weet het niet.

11.2 Beter op 'witte' of op 'zwarte' scholen

Ouders met kinderen in het basisonderwijs denken redelijk genuanceerd over kwaliteitsaspecten op 'witte' en 'zwarte' basisscholen. Een relatief groot deel gelooft er niet in dat de ene beter is dan de andere. Over de resultaten van leerlingen heeft men wel een uitgesproken mening dat die beter zijn op 'witte' scholen, maar hierover is in de media bericht.

Men denkt dat op 'witte' scholen beter zijn: de resultaten van leerlingen (63%), de veiligheid op school (35%), de (arbeids)tevredenheid van leraren (36%) en de kwaliteit van het onderwijs (30%). Op 'zwarte' scholen zijn de mogelijkheden van extra zorg en de begeleiding van leerlingen beter (33%). Opmerkelijk is dat ouders van mening zijn dat het aantal leerlingen in de klas op 'witte' scholen beter is dan op 'zwarte' scholen (18 respectievelijk 11 %), terwijl de klassen op 'zwarte' scholen duidelijk kleiner zijn. Blijkbaar is er een grote onbekendheid met deze scholen.

Figuur 11.2 - Beter op 'witte' of op 'zwarte' scholen?

Tabel 11.3 - Geschat percentage allochtonen op school, in categorieën

	basisonderwijs	voortgezet onderwijs
0 procent	14	3
1-5 procent	49	29
6-25 procent	23	29
26-50 procent	6	11
51-75 procent	1	1
meer dan 75 procent	2	0
weet niet/geen idee	7	27
gemiddeld perc. allocht. leerlingen	9.3	14.4

Tabel 11.3 geeft weer hoe hoog ouders het percentage allochtone kinderen op de school van hun kind schatten. Bijna vijftig procent van de ouders in het basisonderwijs schat dit percentage tussen de 1 en 5 procent. Slechts drie procent van de ouders schat het percentage allochtone kinderen op meer dan 50 procent. Het gemiddelde in het basisonderwijs is 9.3 procent. In het voortgezet onderwijs is het gemiddelde hoger 14.4 procent. Opmerkelijk is ook dat ruim een kwart van de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs het percentage allochtonen op de school van hun kind niet weet. Blijkbaar hebben ouders daar veel meer moeite met het schatten van het percentage.

Zijn er nu verschillen in waardering tussen ouders die een hoog percentage allochtone kinderen op de school van hun kind schatten en zij die een laag percentage schatten? Er zijn drie categorieën gemaakt: scholen met een laag percentage allochtonen, een tussen-groep en scholen met een relatief hoog percentage allochtonen. In de categorie hoog is het gemiddeld percentage allochtonen 24 (BaO) en 35 (VO) procent. Dit zijn gemiddeld dus geen 'zwarte' scholen maar eigenlijk 'grijze' scholen. Over 'echte' zwarte scholen (70% of meer allochtonen) kunnen we geen uitspraken doen, want de steekproef telde te weinig ouders wier kind op een 'echt' zwarte school zit.

Tabel 11.4 - Gemiddeld percentage allochtone leerlingen, per categorie

	basisonderwijs			voortgezet onderwijs		
	range	gemidd.	n	range	gemidd.	n
laag	<2%	0.6	125	<4%	1.8	73
middengroep	2-6%	3.8	129	5-15%	8.4	136
hoog 'grijs'	>6%	23.8	124	>15%	34.4	86

Zijn er verschillen in waardering door ouders met kinderen op scholen met een laag respectievelijk een hoog percentage allochtone kinderen? Er zijn nauwelijks verschillen aangetroffen tussen meningen van ouders met kinderen op basisscholen met een laag respectievelijk een hoog percentage allochtonen. Ouders zijn even goed op de hoogte van wat kinderen leren op school. Blijkbaar is de communicatie tussen scholen met veel allochtone leerlingen en de ouders niet zo slecht, als weleens wordt beweerd. Ook hebben we geen verschillen aangetroffen in persoonlijke aandacht voor het kind. Naar rapportcijfers en naar tevredenheid hebben we geen verschillen aangetroffen. Ouders op scholen met veel allochtonen vinden wel statistisch significant vaker dat er meer aandacht voor computers en informatietechnologie moet komen en dat de school vaker onvoldoende wordt schoongemaakt. Dit lijkt niet samen te hangen met de allochtonen-problematiek.

In het voortgezet onderwijs zien we evenmin noemenswaardige verschillen tussen ouders met kinderen op scholen met laag respectievelijk een hoog percentage allochtonen. De beide ondervraagde groepen zijn even tevreden over hetgeen kinderen leren op school. Op de meeste leerplanonderdelen vinden we geen verschillen tussen ouders die meer of minder aandacht voor onderwerpen wensen. Naar tevredenheid met de school van het kind en naar rapportcijfers zijn er geen verschillen.